

ORĘDOWNIK SAMORZĄDU

ORGAN ZWIĄZKU GMIN WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO

Prenumerata wynosi 2 zł kwartalnie
Opłata pocztowa opłacona ryczałtem
Telefon: Katowice 341-47

Wydawca:
Związek Gmin Woj. Śl.

Redakcja i Administracja:
Katowice, ulica Poczтовая 2, II.

Nr 12

Katowice, grudzień 1938 r.

Rok XIV

Wydatki inwestycyjne

W ostatnich latach, przy omawianiu spraw gospodarczych związków samorządu terytorialnego, a zwłaszcza przy omawianiu budżetów nadzwyczajnych, coraz częściej słyzy się termin „wydatki inwestycyjne”. Termin ten używany bywa zarówno w prasie fachowej jak i w okólnikach i enuncjacjach urzędowych. W związku z tym staje się ważnym określenie znaczenia tego terminu.

Według ustawy z dnia 19 czerwca 1933 r. o zasadach gospodarki związków komunalnych (Dz. U. Śl. Nr 17, poz. 37) granice gospodarki związku komunalnego zakreśla budżet. Wydatki i dochody budżetu zarówno administracyjnego jak i przedsiębiorstw dzielą się na zwyczajne i nadzwyczajne. Ustawa wylicza ogólnie, jakie dochody należy traktować jako zwyczajne, a nie mówi, jakiego rodzaju wydatki należy zaliczać do zwyczajnych. Odnośnie zaś budżetu nadzwyczajnego, ostatni ustęp § 4 ustawy mówi, że „do dochodów nadzwyczajnych budżetu administracyjnego względnie budżetu przedsiębiorstw zalicza się wpływy ze sprzedaży i likwidacji majątku komunalnego, wpływy z podatków inwestycyjnych, z dopłat na założenie, rekonstrukcję urządzeń i zakładów komunalnych i wpływy jednorazowe lub powtarzające się w nieregularnych odstępach czasu i wpływy przypadkowe”, zaś § 5 ustawy mówi, że „do wydatków nadzwyczajnych powinny być zaliczane wydatki nie związane z normalnym tokiem administracji lub eksploatacji przedsiębiorstw, a w szczególności wydatki inwestycyjne, tj. wkłady, mające dawać stały dochód lub podnieść stale sprawność gospodarczą, wydatki na nowe budowle i na kupno maszyn i nieruchomości. Należą tu także wydatki na przedterminowe spłaty długów długoterminowych”. Ustawa więc dwukrotnie wymienia inwestycje, raz przy wyliczaniu dochodów nadzwyczajnych, drugi raz przy wyliczaniu wydatków nadzwyczajnych, przy czym w drugim wypadku mamy już do

czynienia jakby z próbą interpretacji pojęcia „wydatki inwestycyjne”.

Rozporządzenie Śląskiej Rady Wojewódzkiej z dnia 22 stycznia 1934 r. o sposobie sporządzania i ustalania budżetów związków komunalnych (Dz. U. Śl. Nr 5, poz. 11) przy wyliczaniu rodzajów wydatków nadzwyczajnych nie posługuje się już terminem „wydatki inwestycyjne” ani też tego określenia bliżej nie interpretuje, a posługuje się stale terminem „wydatki nadzwyczajne”. Natomiast dwukrotnie użyte w dalszych §§ tego rozporządzenia pojęcie „inwestycji” nosi znamiona jednolitego traktowania pojęć „wydatki nadzwyczajne” i „wydatki inwestycyjne”. Mianowicie ustęp drugi § 29 brzmi: „kredyty na wydatki nadzwyczajne (inwestycyjne) mogą być prelimitowane tylko w tej wysokości, jaką posiada w danym okresie obrachunkowym pokrycie, przewidziane i zapewnione w sposób określony § 8 niniejszego rozporządzenia”, zaś ustęp ostatni § 49 mówi, że „do czasu pokrycia niedoboru przez osiągnięcie wpływów na ten cel przeznaczonych, związek komunalny nie może podejmować nowych inwestycji”.

Podobnie okólnik Nr 7 Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego wyjaśniający przepisy rozporządzenia o sposobie sporządzania i ustalania budżetów związków komunalnych kilkakrotnie posługuje się terminem „inwestycje” czy „wydatki inwestycyjne” w znaczeniu „wydatków nadzwyczajnych”.

Do pojęcia „inwestycji” powraca rozporządzenie Śląskiej Rady Wojewódzkiej z dnia 22 stycznia 1934 r. o kasowości i rachunkowości związków komunalnych (Dz. U. Śl. Nr 5, poz. 12) oraz okólnik Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego wyjaśniający przepisy tego rozporządzenia. Mianowicie przy ustalaniu grup aktywów związku w księdze inwentarzowej „Dział A” ustalono osobną grupę aktywów pt. „Inwestycje w budowie”, z następującym objaśnieniem: w rozporządzeniu § 28 „w grupie II Inwestycje w budowie” należy

wymieniać osobno każdą inwestycję, będącą w budowie, z oznaczeniem jej przeznaczenia, np. budowa gmachu szpitalnego, szkolnego itp.", a w okólniku objaśnienie do § 28 „Do grupy II. O ile „inwestycje w budowie”, czyli taka nieruchomość, która nie została jeszcze oddana do użytku, składa się z dwóch lub więcej obiektów nieruchomości, stanowiących całość jednej inwestycji, np. jeżeli szpital, będący w budowie, zajmować ma kilka budynków, wówczas należy podać w jednej pozycji cały kompleks budowli z wymienieniem ich wartości w jednej sumie ogólnej”.

Poza tym ustawa o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych w Województwie Śląskim zezwala na pobór podatku, przeznaczonego na ściśle określone inwestycyjne cele, nie precyzuje jednak bliżej samego pojęcia inwestycji.

Przepisy zatem dotyczące gospodarki związków samorządowych należyte pojęcie „inwestycje” względnie „wydatki inwestycyjne” nie precyzują, a jeśli zawierają próby interpretacji tego pojęcia, to interpretacja ta jest niejednolita, względnie niedostateczna.

Z przepisów tych wynika jednakże jedna zasada, mianowicie ta, że wydatki inwestycyjne, o ile chodzi o ich ujęcie budżetowe, mieścić winny się w wydatkach nadzwyczajnych. Nie znaczy to jednak, że wszystkie wydatki są wydatkami nadzwyczajnymi. Są bowiem w wydatkach nadzwyczajnych wydatki, nie mające nic wspólnego z inwestycjami. Należą do nich: przedterminowe spłaty długów długoterminowych, subwencje dla instytucji i związków na różne cele, wydatki na pomiary i plany zabudowy, udziały w związkach celowych, wydatki na O. P. L. G., sumy na pokrycie niedoborów z poprzednich lat oraz wiele innych wydatków o charakterze nadzwyczajnym. Są też wątpliwości, czy wydatki na remonty kapitalne, mogą być zaliczone do kategorii wydatków inwestycyjnych.

Zestawienie statystyczne dotyczące budżetów nadzwyczajnych związków samorządowych obejmują wszystkie wydatki nadzwyczajne, bez podziału na wydatki inwestycyjne i inne wydatki nadzwyczajne. Ustalenie, ile z wydatków nadzwyczajnych wypada na wydatki nadzwyczajne, jest z uwagi na brak określenia, jakie wydatki nadzwyczajne należy zaliczać do wydatków inwestycyjnych, bardzo utrudnione. Stąd też zachodzą grube różnice w poszczególnych obliczeniach i zestawieniach statystycznych, a co za tym idzie, wyciąga się fałszywe wnioski o stanie gospodarczym związków samorządowych w ogóle, w szczególności zaś o zdolności inwestycyjnej tych związków.

Zwraca na to uwagę p. Marcei Porowski w dłuższym artykule o inwestycjach samorządowych pt. „Konieczna korektura”, zamieszczonym w Samorządzie Miejskim Nr 14 z roku bieżącego, przy czym dochodzi

w końcowych ustępach tego artykułu do wniosków następujących:

„Dyskusja, podjęta na temat trafności ustaleń liczbowych co do stopnia własnych możliwości inwestycyjnych samorządu, wyraźnie wskazuje na konieczność i pilność oficjalnej statystyki o inwestycjach samorządowych w ogóle.

Ażeby w przyszłości uniknąć podobnych błędów i bez wielkiego trudu można było ustalić wysokość inwestycji samorządowych, może byłoby dobrze pomyśleć o pewnej zmianie przepisów o budżetowaniu w związkach samorządowych.

W budżetach samorządowych zapewne dałoby się oddzielić inwestycje od innych nadzwyczajnych wydatków. Przede wszystkim jednak należałoby dokładnie ustalić pojęcie inwestycji i zdecydować, jakich prze- to wydatków nie należy do inwestycji zaliczać. Stosowanie jednakowych pojęć inwestycji w odniesieniu do inwestycji samorządowych i państwowych niewątpliwie umożliwiłoby należyte porównanie przy rozpatrywaniu tych zagadnień.”

Zdaje się, że dla osiągnięcia celu, wystarczyłoby oddzielenie w budżetach nadzwyczajnych wydatków inwestycyjnych od innych nadzwyczajnych wydatków, a rzeczą już statystyków byłoby liczby tak ugrupować, aby jasno z zestawień wychodziły jedne i drugie cyfry. Nie trzeba przy tym zmieniać układu budżetu nadzwyczajnego, bo wystarczy utworzenie w poszczególnych działach budżetu nadzwyczajnego osobnych paragrafów czy pozycji na jedną i drugą grupę wydatków. W zestawieniach zaś statystycznych wystarczy pociągnięcie dwóch rubryk, jedną na wydatki inwestycyjne, drugą na inne wydatki nadzwyczajne

Rzeczą jednak najważniejszą jest ustalenie, jakie wydatki nadzwyczajne są wydatkami inwestycyjnymi. Ustalenie to nie może mieć charakteru ogólnikowej definicji, ale koniecznym jest szczegółowe wyliczenie wszystkich wydatków inwestycyjnych i wszystkich innych wydatków nadzwyczajnych. Budżety nadzwyczajne nie są ani zbyt obszerne, ani skomplikowane, tak że oddzielenie wydatków inwestycyjnych od innych wydatków nadzwyczajnych specjalnych trudności nie przyniesie.

Ostatnio Główny Urząd Statystyczny zestawiał wydatki nadzwyczajne miast za lata 1935/36 i 1936/37. Zestawienia te sporządzono na podstawie zamknięć rachunkowych za te lata, a poszczególne wydatki zgrupowano nie według działów budżetu, ale zastosowano podział na poszczególne inwestycje, przy czym starano się, o ile to było możliwe, oddzielić wydatki inwestycyjne od innych wydatków nadzwyczajnych.

Tabela wydatków zestawiona przez Główny Urząd Statystyczny odnośnie wszystkich miast oraz miast Województwa Śląskiego przedstawia się następująco:

L. b.	Rodzaje wydatków	Sumy w tysiącach złotych			
		1935/36		1936/37	
		miasta ogółem	miasta śląskie	miasta ogółem	miasta śląskie
1	Zakup nieruchomości	3 947	311	7 616	1 225
2	Remonty kapitalne	3 224	410	9 085	92
3	Budowa i urządzenie przedsiębiorstw	37 924	910	46 928	1 368
	w tym rzeźni, targowisk i chłodni	2 618	365	5 065	274
4	Budowa i urządzenie dróg, ulic, placów i uzbrojenie terenów pod budowę	23 626	1 761	40 162	2 501
5	Budowa i urządzenie szkół, domów ludowych, muzeów itp. urzędzeń oświatowo-kulturalnych	8 642	74	9 685	182
6	Budowa i urządzenie szpitali, zakładów opiekuńczych itp. urzędzeń zdrowotnych i opiekuńczych	7 385	1 500	10 647	1 605
7	Budowa domów czynszowych, budowa i urządzenie hal targowych, jatek, budowa osiedli itp. wydatki inwestycyjne zwiększające majątek dochodowy	3 952	1 838	4 494	1 938
8	Budowa i urządzenie domów, przeznaczonych dla biur zarządu miejskiego, budowa i urządzenie aresztów, remiz straży ogniowej itp. wydatki inwestycyjne nie zwiększające majątku dochod.	765	6	2 188	29
9	Melioracje, regulacje rzek itp.	4 303	2	3 619	398
10	Spląty długów	3 566	950	44 970	278
11	Inne wydatki nadzwyczajne, zwiększające majątek	1 566	741	1 034	15
12	Wydatki nadzwyczajne nie zwiększające majątku	13 837	552	4 918	476

Analizując zestawienia wydatków sporządzone przez Główny Urząd Statystyczny przy współudziale Związku Miast Polskich w Nrze 19 Samorządu Miejskiego, p. St. Stęplewski zauważa, że „sumę wydatków inwestycyjnych miast, uzyskaną na podstawie tego opracowania, należy traktować jako obciążoną pewnym błędem, spowodowanym niejasnością zapisów w zamknięciach rachunkowych, jak również przepisami formalnymi, które nie stawiają związkom samorządowym dostatecznie jasnych wymagań, co do wyodrębnienia sum wydanych na inwestycje”. W dalszym ciągu swoich rozważań p. Stęplewski do wydatków inwestycyjnych zalicza pozycje 3 do 9, pozycje zaś 1 i 2, oraz 10, 11 i 12 zalicza do innych wydatków nadzwyczajnych. Idąc po linii rozważań p. Stęplewskiego, miasta wydały łącznie:

Rok	Na inwestycje w tys. zł.		Inne wydatki nadzw. w tys. zł.	
	wszystkie miasta	miasta śląskie	wszystkie miasta	miasta śląskie
1935/6	89 215,—	6 456,—	26 140,—	2 964,—
1936/7	122 788,—	8 295,—	67 623,—	2 086,—

Procentowy udział miast śląskich w sumie wydatków wszystkich miast wynosi:

Rok	Wydatki inwestycyjne %	Inne wydatki nadzwycz. %
1935/6	7,2	11,4
1936/7	6,7	3,—

Z porównania widoczny jest spadek procentowego udziału miast śląskich w ogólnych sumach wydatków, z czego wynika, że tempo wzrostu inwestycji w miastach śląskich jest mniejsze niż na terenie wszystkich miast polskich.

Rudolf Broda.

Rachunkowość Miejskich Zakładów Elektrycznych i Wodociągowych m. Chorzowa *)

W końcu przedstawię, jak wygląda rachunkowość Miejskich Zakładów Elektrycznych i Wodociągowych

*) W „Orędowniku Samorządu” Nr 5, str. 108 z r. 1938 zamieszczono referat p. n. „Komercjalizacja rachunkowości przedsiębiorstw samorządowych”, ogłoszony przez Autora na zebraniu sekcji samorządowej przy Katowickim Oddziale Związku Księgowych w Polsce. Ciąg dalszy tego referatu zamieszcza się.

miasta Chorzowa. Jak już na wstępie wspomniałem, Zarząd Miejski w toku reorganizacji administracji miejskiej i przedsiębiorstw miejskich wydał między innymi instrukcję rachunkowo-kasową. Przepisy te szczegółowo regulują sprawy budżetowania, kasowości i rachunkowości Miejskich Zakładów Elektrycznych i Wodociągowych. Są już w całej pełni stosowane, przy czym

chciałbym zaznaczyć, że przejście z rachunkowości kameralistycznej na kupiecką nastąpiło już przed tym, a mianowicie 1 kwietnia 1936 r. tak, że zawarte w instrukcji przepisy są oparte na pewnych doświadczeniach praktycznych. Zaznaczyć jeszcze trzeba, że równocześnie z przejściem na rachunkowość kupiecką zastosowano księgowość przebitkową „Definitiv”, która w dużym stopniu ułatwiła zadanie. Instrukcja rachunkowo-kasowa Zakładów składa się z 5 rozdziałów, a mianowicie:

- A. Postanowienia ogólne,
- B. Budżet,
- C. Kasowość,
- D. Rachunkowość,
- E. Postanowienia końcowe.

W postanowieniach ogólnych zawarte są przepisy dotyczące organizacji oddziału rachunkowo-kasowego Zakładów. W rozdziale B. ujęte są szczegółowo wyjaśnienia co do układu budżetów, który odpowiada układowi przewidzianemu w przepisach o budżetowaniu przedsiębiorstw komunalnych. Wprowadzono tylko obowiązek preliminowania odpisów na fundusz odnowienia. W przepisach o kasowości wzorowano się na przepisach o rachunkowości i kasowości związków komunalnych.

Rachunkowość dzieli się na księgowość główną, księgowość odbiorców, czyli konsumentów i księgowość magazynową. Księgowość prowadzi się systemem przebitkowym na zasadach księgowości podwójnej, z tym, że wykazać ona musi również wykonanie budżetu. Księgowość oparta jest na planie kont, który dzieli się na 5 klas, a mianowicie:

- Klasa A. Konta finansowe,
- Klasa B. Konta magazynowe i różne,
- Klasa C. Konta budżetowe.
- Klasa D. Konta majątkowe,
- Klasa E. Konta kapitałów, funduszków i zamknięć.

W klasach tych mieści się 16 grup i to: 1) pieniądź, 2) dłużnicy, 3) wierzyciele, 4) fundusz obrotowy, 5) magazyn, 6) różne, 7) wydatki budżetowe Elektrowni, 8) dochody budżetowe Elektrowni, 9) wydatki budżetowe Wodociągów, 10) dochody budżetowe Wodociągów, 11) nieruchomości, 12) ruchomości, 13) sieć, 14) kapitały zakładowe, 15) fundusze, 16) zamknięcia. A więc plan obejmuje tak rachunki wynikowe jak i majątkowe. W dalszym ciągu grupy rozpadają się jeszcze na podgrupy, przy czym uwzględniono taki podział, ażeby na końcu roku można było sporządzić odrębne bilanse i rachunki strat i zysków dla Elektrowni i Wodociągów.

Jaka jest technika księgowania? Jak już wspominałem, księgowość główną i magazynową jak również dłużników z tytułu wykonanych przez przedsiębior-

stwo robót prowadzi się na luźnych kartach systemem przebitkowym „Definitiv”. (Od 1 kwietnia zakłada się również kartotekę dla stałych zaliczek konsumentów). Pragnę nadmienić, że prowadzenie rachunkowości w takim rozmiarze w księgach oprawionych wysoce utrudniałoby zadanie. W księgowości głównej prowadzi się dwa dzienniki trójkolumnowe. Pierwszy obejmuje konta finansowe, a przeznaczono osobne kolumny na gruby pieniądź, dłużnicy, wierzyciele i fundusz obrotowy. Drugi dziennik też trójkolumnowy obejmuje resztę rachunków z tym, że pierwsza kolumna przewiduje konta magazynowe i różne, druga konta budżetowe, a trzecia konta majątku stałego, kapitałów, funduszków i zamknięć. Ta ostatnia kolumna nie wykazuje w ciągu roku obrotów, a tylko na końcu roku obrachunkowego przenosi się na konta tej kolumny salda kont umieszczonych w innych grupach. Podstawą do zapisków są asygnacje przychodowe, rozchodowe i przelewowe, oraz raporty kasowe. Asygnacje przychodowe wystawia się na podstawie zbiorówki. Rachunki dłużników w księgowości głównej prowadzi się zbiorowo, a konta szczegółowe odbiorców prowadzi się jeszcze w t. zw. księgach bierczych, które jednak w niedługim czasie zrobią miejsce kartotekom. Konta te jednak prowadzi się ściśle według zasad księgowości podwójnej, t. zn., że obciąża się je sprzedażą prądu, wody i należności za wykonane instalacje, oraz zwroty, a uznaje za dokonane wpływy, bonifikaty i umorzenia. Księgi biercze co miesiąc są uzgadniane ze saldami rachunków zbiorowych w księgowości głównej. W tym celu cały kompleks księgowości konsumentów, liczący okragło 16.000 odbiorców podzielony jest na 6 buchalterii rejonowych, odpowiadających obwodom poszczególnych inkasentów. W grupie dłużników mieści się jeszcze podgrupa pod nazwą „należności nieściągalne”. Konto to obciąża się umorzeniami, a zamyka się je przez rachunek strat i zysków.

Grupa wierzycieli obejmuje dostawców i różnych wierzycieli.

Fundusz obrotowy stanowią stałe zaliczki konsumentów (t. zw. kaucje). W osobnej kartotece prowadzi się konta szczegółowe dla tych zaliczek.

Grupa V „Magazyn” dzieli się w księgowości głównej na dwa konta zbiorowe, na magazyn Elektrowni i magazyn Wodociągów. Prowadzi się jednak osobno 2 kartoteki szczegółowe, odpowiadające tym grupom, a obejmujące konta szczegółowe dla każdego rodzaju materiałów. Księgowość magazynową prowadzi się na przebitce, przy czym stosowany jest taki podział dzienników, że tworzą one zarazem podstawę dla miesięcznego księgowania wartości rozchodów materiałów na poszczególne nośniki, t. j. konta, które mają być obciążone. Wartość wydanych z magazynu materiałów księguje się według kosztów własnych, tak że konto magazyn jest ściśle kontem zapasowym. Chciałbym

jeszcze zaznaczyć, że gospodarke materiałową i księgowość magazynową reguluje jeszcze osobna instrukcja magazynowa.

W grupie VI p. t. „Różne“ prowadzi się konta rozliczeniowe, jak robocizna, świadczenia socjalne, ubezpieczenia, urlopy, koszta wspólne Elekrowni i Wodociągów itp. Rozliczenie robocizny, świadczeń socjalnych i ubezpieczenia przeprowadza się miesięcznie. Urlopy natomiast rocznie w stosunku do wydatków robocizny roku bieżącego. Koszty wspólne dla Elekrowni i Wodociągów rozdziela się miesięcznie na właściwe konta według odpowiednich kluczy (podstawą klucza m. p. podziału kosztów administracyjnych jest stan konsumentów).

W wydatkach budżetowych prowadzi się odrębnie konta wynikowe i majątkowe. Konta majątkowe bowiem na końcu roku obrachunkowego przenosi się po sporządzeniu wykonania budżetu na konta klasy D. (konta majątku stałego). Konta wynikowe zaś zamyka się rachunkiem strat i zysków. Wydatki budżetowe obciąża się z chwilą powstania zobowiązania. Tak ustalone sumy są też miarodajne dla wykonania budżetu. Co do dochodów, to na poszczególnych pozycjach księguje się należności z chwilą ich powstania i tak zamyka się je rachunkiem strat i zysków. Księgowanie sprzedaży odbywa się na podstawie dzienników, zawierających kopie obciążeń na rachunkach i ksiąg bierczych. Dzienniki takie służą jako alegaty do zbiorowego księgowania na dochodach budżetowych. O ile jednak chodzi o wykonanie budżetu, to zgodnie z ogólnymi zasadami o kasowości i rachunkowości w związkach komunalnych, dochody mają obejmować sumy rzeczywiście osiągnięte. W tym celu też przed zamknięciem handlowym ustala się sumy te w ten sposób, że dolicza się do sum dochodów kwotę danego funduszu rezerwowego, który stanowi początkową sumę zaległości, a potrąca się saldo odpowiedniego subkonta na rachunku dłużników.

Na rachunkach nieruchomości, ruchomości i sieci prowadzi się stan wartości początkowej, a dolicza się na końcu roku przez przeniesienie odnośnych pozycji budżetowych przybytek wartości za dany rok obrachunkowy.

Rachunki kapitałów stanowią równowartości nieruchomości, ruchomości i sieci. Na ten rachunek przenosi się ostateczne resztki rachunku strat i zysków, które pozostają po przelaniu odpisów na fundusz odnowienia, oraz nadwyżki budżetowe do budżetu administracyjnego. Resztki te wykazują nam zmniejszenie lub zwiększenie kapitału zakładowego. Podobnie ma się z funduszem rezerwowym. Jak już powiedziałem, fundusze rezerwowe tworzą zaległości konsumentów. O ile więc saldo dłużników jest większe na końcu roku od salda początkowego, to różnica ta odpisana będzie z czystego zysku na fundusz rezerwowy. Odwrotnie,

w razie zmniejszenia się zaległości, to obciąża się tą różnicą fundusz rezerwowy, a uznaje się rachunek rozliczenia czystego zysku.

Jak teraz na końcu roku przedstawia się sprawa przeprowadzenia odpisów amortyzacyjnych, wykonanie budżetu, oraz bilans zamknięcia i rachunek strat i zysków?

Przed sporządzeniem wykonania budżetu przelewa się przewidziane w budżecie dotacje na fundusz odnowienia, na co oczywiście musi być odpowiednia uchwała Korporacji Miejskich, po czym sporządza się wykonanie budżetu według zasad poprzednio zreferowanych t. j. kameralistycznie. Następnie przelewa się ustaloną nadwyżkę budżetową do budżetu administracyjnego. Teraz przystępuje się do przeprowadzenia zamknięcia w sposób kupiecki; a więc przenosimy najpierw salda rachunków majątkowych poszczególnych pozycji budżetowych na właściwe rachunki zapasowe. Pozostałe jeszcze otwarte konta budżetowe są czysto wynikowymi i przenosimy je na rachunek strat i zysków z wyjątkiem kont dotacyj na fundusze odnowienia, oraz nadwyżki budżetowej przelanej do budżetu administracyjnego. Następnie przeprowadzamy odpisy amortyzacyjne według stawek, ustalonych przez Korporację Miejskie, obciążając rachunek odpisów amortyzacyjnych, a uznając rachunek funduszu amortyzacyjnego. Rachunek odpisów amortyzacyjnych przenosimy na rachunek strat i zysków. Po ustaleniu czystego zysku, który będzie teraz czystym zyskiem w rozumieniu zasad komercyjnych, a odmieinny od nadwyżki budżetowej, przenosimy go na nowy rachunek „Rozliczenie czystego zysku“. Na rachunek ten przenosimy na stronę Winien:

- 1) nadwyżkę przelaną do budżetu administracyjnego,
- 2) dotacje przelane do funduszu odnowienia,
- 3) przelew na fundusz rezerwowy z tytułu różnicy między saldem początkowym a saldem końcowym rachunku dłużników w razie jego powiększenia się,
- 4) przelew na rachunek kapitału zakładowego z tytułu różnicy między saldem początkowym kapitału zakładowego, a końcowym w razie jego zwiększenia się.

Zaś rachunek ten uznajemy:

- 1) sumą czystego zysku przelanego rachunku strat i zysków,
- 2) sumą przelewu z funduszu rezerwowego z tytułu różnicy między saldem początkowym, a saldem końcowym rachunku dłużników w razie jego zmniejszenia się,
- 3) sumą przelewu z rachunku kapitału zakładowego na pokrycie różnicy z tytułu zmniejszenia się kapitału zakładowego.

I tak strona Winien tego rachunku wykaże nam podział czystego zysku, a strona Ma zysk czysty, oraz pokrycie ewentualnej różnicy wskutek nadmiernie wpłaconej sumy do budżetu administracyjnego, a objawiająca się w zmniejszeniu kapitału lub funduszu rezerwowego.

W ten sposób uczyniliśmy zadość przepisom o budżetowaniu, a również osiągnęliśmy dokładne wyniki według zasad kupiecko-handlowych przedsiębiorstwa.

Bilans zamknięcia sporządza się normalnie według zasad kupieckich jak we wszystkich innych przedsiębiorstwach, dlatego nie trzeba omawiać bliżej zasad sporządzania bilansu.

Przyznać trzeba, że sposób ten nie rozwiązuje idealnie sprawy komercjalizacji rachunkowości przedsiębiorstw komunalnych, a stwarza szereg komplikacji, które są wynikiem obecnych, krępujących przepisów. Dlatego też dążyć należy do zniesienia tych przepisów, a domagać się wydania takich przepisów o gospodarce i rachunkowości przedsiębiorstw komunalnych, które opierać się będą na całkowitej komercjalizacji przedsiębiorstw i prowadzą układ budżetu odpowiadający planowi rachuntu strat i zysków, oraz unormują rachunkowość zgodnie z zasadami kupiecko-handlowymi z uwzględnieniem nowoczesnych metod księgowości.

Marcin Jordan.

Prawo o dostawach i robotach na rzecz związków samorządowych województwa śląskiego

W numerze 19 Dziennika Ustaw Śląskich z listopada br. ogłoszone zostało rozporządzenie Śląskiej Rady Wojewódzkiej z dnia 6 października 1938 r. o dostawach i robotach na rzecz związków komunalnych. Jest to trzecie z kolei rozporządzenie, wydane w wykonaniu ustawy z dnia 19 czerwca 1933 r. o zasadach gospodarki związków komunalnych oraz egzekucji roszczeń pieniężnych do związków komunalnych z tytułów prawo-prywatnych.

Rozporządzenie Śląskiej Rady Wojewódzkiej, zwane następnie w skróceniu rozporządzeniem, oparte zostało na zasadach ogólnopolskiego prawa o dostawach i robotach na rzecz Skarbu Państwa, samorządu oraz instytucji prawa publicznego.

Omawiając ogólnie treść rozporządzenia trzeba przede wszystkim zaznaczyć, iż wprowadza ono dwie przewodnie zasady, którymi związki samorządowe kierować się powinny przy zamawianiu dostaw i robót.

Z pierwszą tych zasad to obowiązek udzielenia zamówień przedsiębiorstwom krajowym z tym, że dostawy i roboty winny być wykonane przy użyciu sił i surowców krajowych oraz uwzględniać wyroby pochodzenia krajowego. Odstępstwo od tej zasady, mianowicie udzielanie zamówień przedsiębiorstwom zagranicznym względnie na wyroby lub surowce pochodzenia zagranicznego może mieć miejsce tylko za zgodą władz naczelnych. W ścisłym związku z tym pozostaje przepis rozporządzenia, iż w przypadku, gdy oferowane ceny i warunki dostawy lub roboty są jednakowe, ma być dane pierwszeństwo rynkowi przeznaczenia a przy dostawach i robotach z zakresu rzemiosła należy przyznać pierwszeństwo organizacjom rzemieślniczym o charakterze zarobkowym, następnie rzemieślnikom, wreszcie przemysłowcom.

Druga zasada streszcza się w obowiązku dokonywania przez związki samorządowe zamówień na dostawy i roboty w drodze pisemnego przetargu ofertowego nieograniczonego. Wszystkie inne sposoby zamówień na dostawy i roboty czy to w drodze przetargów w innej formie, czy też bez przeprowadzenia przetargu, szczególnie zresztą określone w rozporządzeniu, mają znaczenie wyjątku i dopuszczalne są jedynie w przypadkach, ściśle w rozporządzeniu oznaczonych.

Przetarg, obojętnie w jakiej formie przeprowadzony, jest czynnością, mającą znaczenie jedynie przygotowawcze dla powzięcia decyzji w sprawie udzielenia zamówienia na dostawy lub robotę. Stąd też czynności związane z udzieleniem zamówienia na dostawę lub robotę w drodze przetargu, rozpadają się na dwie fazy, mianowicie na samą czynność przetargową, którą przeprowadza specjalna komisja, wyznaczona przez zarząd związku komunalnego i na wybór oferty, którego dokonuje zarząd związku komunalnego.

Poza pisemnym przetargiem ofertowym nieograniczonym, podniesionym jak zaznaczono do znaczenia zasady, rozporządzenie zna jeszcze dwa rodzaje przetargów, mianowicie pisemny przetarg ofertowy ograniczony oraz publiczny przetarg ustny. Tak zwany dodatkowy przetarg ustny lub pisemny, o którym mówi rozporządzenie a którego zastosowanie, jak sama nazwa wskazuje, warunkowane jest przeprowadzeniem z wynikiem dodatnim przetargu nieograniczonego, ograniczonego lub ustnego, nie stanowi odrębnej formy przetargu w ścisłym tego słowa znaczeniu, lecz ma na celu uzyskanie od przedsiębiorcy dogodniejszych, od oferowanych, warunków dostawy lub roboty.

Przetarg powinien być ogłoszony co najmniej na 10 dni przed terminem przetargu w jednym z pism facho-

wych lub w jednym z poczytnych pism ogólnych. Ogłoszenie to zawierać ma zasadniczą treść wezwania do składania ofert. Treść wezwania ma być w całej swej osnowie udostępniona zainteresowanym w miejscu, wskazanym w ogłoszeniu.

Przetarg, którego rozporządzenie zbiega się z terminem, wyznaczonym do składania ofert, jest ważny, o ile w wyniku postępowania przetargowego ustalone zostało, iż wpłynęły co najmniej dwie ważne oferty. Nieważnymi w rozumieniu rozporządzenia są oferty, złożone w nieprzepisanej formie, następnie oferty, złożone przez osoby, nie posiadające odpowiednich kwalifikacji, osoby, które rozporządzenie wyklucza od otrzymania dostaw i robót, oferty spóźnione, nie zawierające wyraźnych i ostatecznych cen, wreszcie oferty, zawierające nie omówione przekreślenia, poprawki, omyłki lub niejasności.

Jak zaznaczono, przetargi ograniczone i ustne jako wyjątkowe formy przetargu, dopuszczalne są tylko w przypadkach, szczególnie w rozporządzeniu oznaczonych. I tak przetarg ograniczony, przy którym wezwanie do złożenia ofert skierowane ma być do conajmniej 5 osób, rozpisany być może wówczas, gdy przetarg nieograniczony nie dał dodatniego wyniku, następnie, jeżeli chodzi o dostawy i roboty, które ze względu na zabytkowy charakter i ceny artystyczne przedmiotów wykonane być mogą tylko przez pewne osoby, wreszcie gdy w rachubę wchodzi dostawa lub robota, której ogólna wartość nie przekracza 3.000 zł. Publiczny przetarg ustny — mający podobnie jak pisemny przetarg ofertowy nieograniczony, charakter przetargu nieograniczonego, gdyż i tu wezwanie do składania ofert skierowane jest do osób nieoznaczonych — dopuszczalny jest pod dwoma warunkami, mianowicie gdy pożądanym jest udział oferentów szerszych warstw ludności i gdy

równocześnie wartość dostawy lub roboty nie przekracza sumy 5.000 zł.

Zamówienia na dostawę i robotę bez przeprowadzenia przetargu mogą przybrać formę zamówienia z wolnej ręki lub zakupu bezpośredniego za zwykłym rachunkiem. Zamówienia z wolnej ręki, polegające na powierzeniu dostawy lub roboty w drodze porozumienia się związku samorządowego z osobą, posiadającą warunki do udzielenia jej zamówienia na dostawę lub robotę, jest ograniczone do szczegółowo określonych przypadków, podyktowanych względami na charakter przedmiotu dostawy, tajemnicę państwową lub wojskową itd. Zakup zaś bezpośredni za zwykłym rachunkiem, dochodzący do skutku w drodze ustnej umowy, dozwolony jest jedynie wtedy, gdy ogólna wartość całej dostawy lub roboty (a więc nie jej części) nie przekroczy kwoty 1.000 zł.

Udzielenie zamówienia na dostawę lub robotę nastąpić musi w drodze pisemnej umowy, wyjąwszy oczywiście przypadek, gdy w grę wchodzi zakup bezpośredni za zwykłym rachunkiem.

W rozporządzeniu unormowane zostały wyczerpująco wszystkie sprawy, związane z dokonywaniem przez samorządy zamówień na dostawy i roboty, jak dotyczące komisji przetargowych i odbiorczych, wadium, treści umów i zabezpieczenia ich wykonania, przy czym na szczególną uwagę zasługują przepisy, wykluczające pewne osoby od otrzymywania zamówień na dostawy i roboty oraz od udziału w czynnościach, związanych z tymi zamówieniami, a przy tym przepis, dotyczący zaliczek, w myśl którego niedopuszczalne jest udzielenie zaliczek na niewykonane jeszcze roboty i dostawy.

Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1939 r.

Przegląd ustaw, rozporządzeń, zarządzeń, okólników, wyjaśnień władz itp.

Rozporządzenie o dostawach i robotach na rzecz związków komunalnych.

Rozporządzeniem z dnia 6. X. 1938 r. (Dz. Ust. Śl. Nr 19, poz. 39) Śląska Rada Wojewódzka uregulowała sprawę dostaw i robót na rzecz związków komunalnych. Poza przepisami ogólnymi rozporządzenie reguluje sprawy pisemnych przetargów ofertowych, nieograniczonych i ograniczonych, publicznych przetargów ustnych, zamówień z wolnej ręki, zakupów bezpośrednich za zwykłym rachunkiem, umów o udzieleniu zamówienia na dostawę lub robotę, sprawę przyjmowania wykonanych dostaw i robót oraz regulowania rachunków.

W przepisach końcowych rozporządzenie postanawia, że przepisy jego nie mają zastosowania do dostaw

i robót, na które zawarto umowę przed wejściem w życie rozporządzenia. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1. I. 1939 r.

Remont i urządzenie wewnętrzne szkół powszechnych.

Zdarzają się wypadki, że zarządy gmin, zarządy związków szkolnych, a nawet kierownictwa szkół powszechnych zwracają się do Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego — Wydziału Oświecenia Publicznego w różnych okresach roku budżetowego, z prośbami o przyznanie subwencji na remont, drobne przeróbki, względnie urządzenie wewnętrzne szkół powszechnych z pominięciem drogi służbowej i niejednokrotnie bez dołączenia niezbędnych załączników.

Podania w ten sposób wnoszone nie mogą stanowić wystarczającej podstawy do rozpatrywania prośb, a na uzupełnienie ich traci się wiele czasu. Aby ten stan rzeczy naprawić, Wojewoda Śląski okólnikiem z dnia 15. XI. 1938 r. (Gaz. Urz. Woj. Śl. Dz. Adm. Szk. Nr 11, poz. 278) zarządził co następuje:

Przeprowadzenie remontów, drobnych przeróbek oraz zaopatrywanie szkół powszechnych w urządzenie wewnętrzne należy do gmin i tylko do nich winny zwracać się z wnioskami w tej sprawie zarządy związków szkolnych względnie kierownictwa szkół. Wszystkie wymienione wyżej prace względnie inwestycje winny wykonywać gminy z reguły własnym kosztem i przewidywać na ten cel w budżetach gminnych odpowiednie fundusze. O subwencję z funduszu Skarbu Śląskiego, na powyższe cele mogą starać się jedynie te gminy, których stan finansowy zostanie uznany za krytyczny, bądź to ze względu na deficytowy budżet, bądź też w wypadku, gdy budżet gminy wprawdzie nie jest deficytowy, jednakowoż dochody gminy pomimo pełnego wyzyskania wszystkich dostępnych źródeł dochodowych, nie mogą pokryć w pełnej mierze wydatków ustawowych, jako też istotnie najniezbędniejszych potrzeb miejscowej ludności.

W tych tylko wyjątkowych wypadkach zarządy gmin mogą zwracać się za pośrednictwem odnośnych inspektoratów szkolnych, a następnie wydziałów powiatowych w górnośląskiej części województwa, starostw zaś w cieszyńskiej części województwa, do Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego — Wydziału Oświecenia Publicznego z prośbą o przyznanie subwencji, przy czym winny stosować się do niżej podanych wskazówek:

I. Podania o subwencję, redagowanie treściwie i zwięźle, należy wносить oddzielnie dla remontu i drobnych przeróbek, a oddzielnie dla urządzenia wewnętrznego szkół — do właściwych inspektoratów szkolnych w nieprzekraczalnym terminie od dnia 31. XII. każdego roku.

II. Podania te mogą dotyczyć tylko subwencji na wykonanie najniezbędniejszych robót, przy czym w odniesieniu do remontów za najniezbędniejsze uważać należy następujące: naprawę dachów, naprawę lub całkowitą wymianę stropów, naprawę okien, drzwi, podłóg, pieców, suszenia murów oraz naprawę studzien i ustępów; inne roboty, jak np. malowanie, naprawa tynków, drobne naprawy instalacyjne i sanitarne lub też ogrodzenie posesji szkolnych winny wykonywać gminy wyłącznie własnym kosztem.

Na powyższe postanowienia winny zwracać uwagę Wojewódzkie Urzędy Budownictwa i nie zatwierdzać w kosztorysach robót, nie należących do najniezbędniejszych.

III. Do podań należy dołączać: 1) opracowany, o ile możliwości przez siłę fachową, kosztorys w trzech egzemplarzach; 2) w odniesieniu do drobnych przeróbek również plan budynku z oznaczeniem projektowanych robót; 3) uwierzytelniony odpis uchwał korporacji gminnych co do 75 %, a w wyjątkowych tylko wypadkach 50 % udziału gotówkowego w kosztach robót, objętych kosztorysem ze szczegółowym wskazaniem źródła pokrycia zadeklarowanego udziału. Podkreśla się przy tym, że w razie niezadeklarowania udziału w podanej poprzednio wysokości, podania nie będą w ogóle rozpatrywane. W razie zaś zadeklarowania przez gminy i niedotrzymania później przepisanej wysokości udziału, przyznana subwencja zostanie bezwzględnie cofnięta; 4) odpisy

zamknięć rachunkowych za rok bezpośrednio poprzedzający i budżetu gminnego za rok bieżący, oraz zestawienie stanu majątkowego gminy z wyliczeniem aktywów i pasywów.

IV. Podania w ten sposób sporządzone i nadesłane w wyżej wymienionym terminie opiniują odnośne inspektoraty szkolne ze stanowiska potrzeb szkolnych, po czym przesyłają je w ciągu 14 dni właściwym wydziałom powiatowym względnie starostwom, które z kolei wydają opinię co do stanu finansowego gminy oraz ewentl. uzasadnioną w sposób szczegółowy cyfrowo konieczność udzielenia subwencji. PP. Przewodniczących wydziałów powiatowych, względnie starostów czyni się odpowiedzialnymi za należyte i skrupulatne przedstawienie stanu finansowego gminy. Podania zaopiniowane pozytywnie przesyłają wydziały powiatowe względnie starostwa w ciągu dni 14 właściwym Wojewódzkim Urzędowi Budownictwa, które po zbadaniu kosztorysu przesyłają je najpóźniej w ciągu 4 tygodni Urzędowi Wojewódzkiemu Śląskiemu, Wydziałowi Komunikacyjno-Budowlanemu, do ostatecznego sprawdzenia kosztorysów.

Jeżeli natomiast wydziały powiatowe względnie starostwa stwierdzą, że ubiegające się o subwencję gminy są w możności wykonać projektowane roboty własnym kosztem, lub że opinia inspektoratu szkolnego jest negatywna wreszcie, że gminy nie zadeklarowały przepisowego udziału w kosztach robót przewidzianych kosztorysem, zwracają podania zarządom gminnym z wezwaniem do wykonania robót we własnym zakresie.

V. Celem zbadania na miejscu konieczności robót i ustalenia kosztorysów upoważnia się PP. Kierowników Wojewódzkich Urzędów Budownictwa względnie delegowanych przez nich urzędników, do odbywania potrzebnych podróży służbowych.

VI. Podania wnoszone bez zastosowania się do przytoczonych wyżej przepisów, zwracane będą bez rozpatrzenia. Przy tej sposobności zauważa się, że budynki szkolne wraz z otoczeniem, które winny być wzorem ładu i czystości, przedstawiają częstokroć obraz wielkiego zaniedbania. Jest to następstwem braku należytej opieki ze strony zarządów gminnych i kierownictw szkół. Niewątpliwie zaś stałe konserwowanie budynków szkolnych i otoczenia może zapobiec wielu szkodom i uchronić gminy od większych wydatków.

Postanowienia niniejszego okólnika nie odnoszą się do budowy i rozbudowy gmachów szkół powszechnych.

Okólnik z dnia 16. IX. 1936 r. w sprawie remontu i urządzenia wewnętrznego szkół powszechnych (Gaz. Urz. Wojew. Śl., Dz. Adm. Szk. Nr 9, poz. 176) traci równocześnie moc obowiązującą.

Stosowanie przepisów o ulgach w podatku gruntowym na skutek klęsk żywiołowych w lasach.

Celem usunięcia wątpliwości, zachodzących przy stosowaniu przepisów o ulgach w podatku gruntowym na skutek klęsk żywiołowych, zawartych w rozporządzeniu Ministra Skarbu z dnia 31. III. 1937 r. o wymiarze i poborze państwowego podatku gruntowego (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 250), Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dnia 18. XI. 1938 r. (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 32, poz. 774) wyjaśnia i zarządza co następuje:

1) Postanowienie § 116 powołanego rozporządzenia, uzależniające możliwość uzyskania ulg podatkowych od wysokości poniesionych szkód i strat („co najmniej 15 % nominalnego przychodu”), dotyczy wyłącznie gospodarstw

rolnych i nie ma zastosowania do gospodarstw leśnych.

2) Termin zgłaszania szkód i strat, powstałych w lasach skutkiem klęsk żywiołowych, nie jest ograniczony terminem określonym w ust. (1) § 118, w każdym jednak razie zgłoszenie to winno nastąpić w takim terminie, że możliwym będzie ustalenie rozmiarów szkód i strat, oparte na dostatecznie miarodajnych dowodach, stwierdzających wysokość uzyskanych przychodów w czasie od chwili powstania klęski do chwili szacowania szkód i strat. Jeżeli nastąpiła już decyzja w sprawie ulg, wydana na podstawie dawnych przepisów, ponowne zgłaszanie szkód i strat nie jest dopuszczalne.

3) W skład komisji, powołanych dla oszacowania szkód i strat w lasach (§ 121 rozp.) powinni wchodzić jako biegli — leśnicy z listy przedstawionej przez izbę rolniczą.

4) Wszystkie podstawy i rezultaty szacunkowe oraz wysokość ulg podatkowych mają dotyczyć zasadniczo obszaru dotkniętego klęską.

5) Dla różnowiekowych drzewostanów, dotkniętych tą samą klęską żywiołową, za podstawę obliczania przychodów spodziewanych i osiągniętych oraz stosowania ulg może być przyjęty przeciętny wiek tych drzewostanów.

6) Za przychody uzyskane „zaraz po klęsce“ (§ 123 ust. (2) pkt. 3) uważać należy przychody, uzyskane w roku klęski. Tylko dla tych przychodów obowiązują przeciętne ceny lokalne w roku klęski. O ile w czasie między okresem klęski a dniem czasunku strat z obszaru, dotkniętego klęską uzyskane zostały przychody, których faktyczną wysokość można w chwili szacunku ustalić (np. na podstawie ksiąg), wówczas zamiast szacunkowej wartości przychodów spodziewanych za ten czas można przyjmować sumy faktycznie uzyskane.

7) Ustalenie wartości przychodów spodziewanych (§ 123 ust. (2) pkt. 1 i 2) powinno następować według przeciętnych cen drzewa z pięciolecia, poprzedzającego dzień dokonania przez komisję oszacowania szkód i strat.

8) Okres gospodarczy, w ciągu którego mają być stosowane rok rocznie ulgi w podatku gruntowym, względnie za który ma być obliczona wysokość jednorazowego umorzenia tego podatku (§ 123 ust. 7 pkt. 2 i 3) powinien odpowiadać dla dotkniętych klęską drzewostanów o przeciętnym ich wieku:

a) nieprzekraczającym $\frac{1}{4}$ przyjętej dla tych drzewostanów kolei rębny — przeciętnemu ich wiekowi,

b) powyżej $\frac{1}{4}$ do $\frac{3}{4}$ kolei rębny — różnicy między koleją rębny a przeciętnym wiekiem tych drzewostanów,

c) powyżej $\frac{3}{4}$ kolei rębny — okresowi czasu, po upływie którego nastąpiłby podług planu lub w razie braku planu, podług opinii biegłych, wyrąb tych drzewostanów w przypadku, gdyby klęski nie było. Np. dla dotkniętych klęską drzewostanów o przeciętnym ich wieku 100 lat, których wyrąb przewiduje się w ciągu 20 lat, miarodajnym dla stosowania rok rocznych ulg byłby okres 20-letni.

9) Przytoczony w rozporządzeniu przykład posiada znaczenie tylko orientacyjne i nie może być dla wszystkich przypadków miarodajny, zwłaszcza dla dotkniętych klęską drzewostanów najmłodszych i najstarszych, przy których powinny być stosowane zasady podane w pkt. 8 lit. a) i c) niniejszego zarządzenia.

Grunty użytkowane w celach naukowych przez szkoły rolnicze.

W sprawie powyższej Ministerstwo Skarbu wystosowało do wszystkich izb skarbowych, Wydziału Skarbowego, Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego i wszystkich urzędów skarbowych okólnik z dnia 31. X. 1938 roku (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 30, poz. 714), treści następującej:

„Ministerstwo Skarbu wyjaśnia, że za grunty, użytkowane wyłącznie w celach naukowych przez szkoły rolnicze, o czym mówi p. 5 art. 2 dekretu z dnia 4. XI. 1936 roku (Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 593) należy uważać nie tylko grunty, których sposób użytkowania przyczynia się do powstawania lub rozwoju twórczości umysłowej (nauki), lecz także grunty, których użytkowanie ułatwia kształcenie umysłowe według programu (nauczania). Do pierwszych należeć będą: grunty i lasy, które są uprawiane, urządzone i eksploatowane w celach naukowego opracowania wyników prowadzonego gospodarstwa rolnego lub leśnego. Do drugich zaś grunty i lasy, na lub w których pracują uczniowie szkół rolniczych (leśnych), uczący się w ten sposób praktycznie czynności, związanych z zawodem rolnika, ogrodnika, leśnika itp. Warunkiem jest tylko, aby te sposoby użytkowania były wyłączone, tj. wykluczające użytkowanie gruntów w sposób normalny, dochodowy. Fakt przynoszenia dochodów, jako uboczny wynik użytkowania gruntów w celach naukowych, nie wpływa na prawo do zwolnienia od podatku gruntowego.“

Udział związków samorządu terytorialnego w pokrywaniu kosztów utrzymania sądów pracy na obszarze województw poznańskiego i pomorskiego oraz górnośląskiej części województwa śląskiego.

W myśl rozporządzenia Ministrów Spraw Wewnętrznych, Sprawiedliwości i Skarbu z dnia 13. X. 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr 81, poz. 556) związki samorządu terytorialnego, obowiązane do pokrywania w czasie od dnia 1. X. 1936 r. do dnia 1. IV. 1940 r. kosztów utrzymania sądów pracy, ustanowionych na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 2. VII. 1936 r. o przekształceniu sądów przemysłowych i kupieckich na sądy pracy (Dz. U. R. P. Nr 54, poz. 391), mają wpływać do Skarbu Państwa w stosunku rocznym sumy następujące: Zarząd Miejski m. Poznania 13.200 zł, m. Gdynia 9.000 zł, m. Katowice 11.400 zł, m. Chorzowa 3.200 zł, m. Bydgoszczy 3.000 zł, m. Grudziądz 900 zł, m. Torunia 2.400 zł, m. Mysłowice 1.500 zł, Wydział Powiatowy pow. katowickiego 6.100 zł, Wydział Powiatowy pow. świętochłowickiego 4.100 zł, Wydział Powiatowy pow. tarnogórskiego 900 zł.

Wpłata należności Skarbu Państwa, określonych w § 1 a przypadających za czas od dnia 1. X. 1936 r. do dnia 31. III. 1938 r., nastąpi w ciągu okresu budżetowego 1939/40, należności zaś przypadające za czas od dnia 1. IV. 1938 r. do dnia 31. III. 1940 r. uiszczone będą w ratach kwartalnych w ciągu danego kwartału, do kasy urzędu skarbowego w siedzibie właściwego sądu okręgowego, na dochód budżetu Ministerstwa Sprawiedliwości.

Wysokość opłat dziennych w Wojewódzkim Szpitalu Powszechnym w Lublińcu.

Urząd Wojewódzki podaje obwieszczeniem (Gaz. Urz. Voi. Śl. Nr 50, poz. 394) do wiadomości, że Śląska Rada Wojewódzka ustaliła opłaty dzienne w Wojewódzkim

Szpitalu Powszechnym w Lublińcu: w kl. III — 4 zł za leczenie miejscowo-ubogich, za których koszty leczenia ponosi gmina.

Za chorych, umieszczonych na Oddziałach chirurgicznych dolicza się do taksy dziennej 20%. Powyższymi taksami objęte są należności za zabiegi chirurgiczne i inne specjalne zabiegi lecznicze.

Sprawa niektórych praw i obowiązków zarządów gmin w postępowaniu egzekucyjnym urzędów skarbowych.

Komunikatem z dnia 24. X. 1938 (Gaz. Urz. Woj. Śl. Nr 44, poz. 341) Urząd Wojewódzki Śląski — Wydział Skarbowy zwraca uwagę Zarządów Gminnych na wydany przez Ministerstwo Skarbu i ogłoszony w Dz. Urz. Min. Sk. Nr 15, poz. 386 z 1938 r. oraz w Monitorze Polskim Nr 116, poz. 187 z 1938 r. okólnik z dnia 12. V. 1938 r. L. D. 10038/1/38 w sprawie niektórych praw i obowiązków zarządów gmin w postępowaniu egzekucyjnym urzędów skarbowych, który podaje się niżej:

W szczególności należy zauważyć, że okólnik ten:

a) w p. 13 wprowadza bezpośrednią wpłatę, przez poborcę do kasy właściwego urzędu skarbowego lub na jego konto czekowe w P. K. O., należność podatku gruntowego oraz kosztów egzekucyjnych ściągniętych w drodze egzekucji, przy czym znosi sprzeczne z tym przepisy okólnika Ministerstwa Skarbu z dnia 15. V. 1937 r. (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 13, poz. 424) oraz z dnia 4. IX. 1937 r. (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 23, poz. 756).

Tracący moc obowiązującą okólnik z dnia 15. V. 1937 r. został podany do wiadomości Zarządów Gminnych w drodze ogłoszenia w Gazecie Urzędowej Województwa Śląskiego z dnia 7. VII. 1937 r. Nr 28, poz. 192, natomiast okólnik z dnia 4. IX. 1937 r. jako odnoszący się do sprawy poboru podatku gruntowego na terenie gromad wiejskich, nie dotyczy Województwa Śląskiego i dlatego nie został ogłoszony.

b) kwoty, o których mowa w p. 13, będą wykazane przez urzędy skarbowe w odrębnych wykazach, po otrzymaniu których gminy powinny kwoty te wstawić do dziennika specjalnego Nr 1 na przychód i równocześnie na rozchód do właściwego dziennika, jako sumę odprowadzoną do kasy urzędu skarbowego.

c) po myśli p. 22 nowego okólnika, zarządy gminne są upoważnione do przyjmowania i przekazywania kasom właściwych urzędów skarbowych wpłat na poczet podatku gruntowego przekazanego do egzekucji oraz kosztów egzekucyjnych z tym, że jak wynika z postanowień p. 23 tegoż okólnika, gminy mają obowiązek uwiadczniać na dowodach wpłat obejmujących dobrowolne uiszczenia dokonane w gminie na poczet zaległości przekazanej do egzekucji, numery tytułów wykonawczych, a w wypadku uiszczenia przyznanych rat — uwiadczniać, którą z kolei ratę zobowiązany uiszczyć.

OKÓLNIAK MINISTERSTWA SKARBU

z dnia 12 maja 1938 r. w sprawie niektórych praw i obowiązków zarządów gmin w postępowaniu egzekucyjnym urzędów skarbowych.

W związku z podnoszonymi wątpliwościami co do zakresu niektórych praw i obowiązków zarządów gmin w postępowaniu egzekucyjnym urzędów skarbowych, Ministerstwo Skarbu, w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych, wyjaśnia co następuje:

1) W granicach rozporządzenia o postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych, wierzyciel nadsyłają-

cy do urzędu skarbowego wnioski egzekucyjne, może być w stosunku do danej należności albo wierzycielem głównym, albo wierzycielem zastępczym.

2) Wierzycielem głównym w myśl § 5 zdanie pierwsze P. E. jest władza lub instytucja żądająca ściągnięcia należności. W tym stanie rzeczy wierzycielem głównym będzie nie tylko władza lub instytucja, która żąda ściągnięcia należności cudzych, o ile prawo takie w myśl obowiązujących przepisów jej przysługuje.

3) Wierzycielem zastępczym w myśl powołanego § 5 P. E. jest zarząd gminy wiejskiej, gdy zgodzi się za umówionym wynagrodzeniem do zastępowania wierzyciela głównego w postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych.

4) Na mocy §§ 24, 40 i 95 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 31. III. 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 250) rozkład i pobór podatku gruntowego od wszystkich uczestników podatkowych jednostek zbiorowych oraz od wszystkich indywidualnych płatników nieopłacających oddzielnego dodatku w myśl art. 7 dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 4. XI. 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 593) poruczono zarządom gmin.

Zarządy gmin, wykonując obowiązki płynące z powołanego rozporządzenia Ministra Skarbu, spełniają je nie z mocy umowy zawartej dobrowolnie z wierzycielem głównym, lecz z mocy przepisów samego rozporządzenia mają przy tym prawo i obowiązek na zasadzie § 110 w związku z § 95 powołanego rozporządzenia zwracania się z wnioskami egzekucyjnymi do urzędów skarbowych i żądania ściągnięcia należności z tytułu podatku gruntowego. Są więc w rozumieniu § 5 P. E. wierzycielami głównymi, nie zaś zastępczymi.

5) W myśl art. 43 ustawy z dnia 11. VIII. 1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych wymiar i pobór samoistnych danin komunalnych, przypadających na rzecz powiatowego związku samorządowego, może wydział powiatowy poruczyć gminom wiejskim za wynagrodzeniem do wysokości 3% pobranych sum, wpłaconych na rzecz powiatowego związku samorządowego.

Jak z powyższego przepisu wynika, czynności gmin wiejskich w omawianym zakresie płyną z woli ustawy z mocy jednostronnego poruczenia ze strony wydziału powiatowego. Zgoda gminy wiejskiej nie jest dla powstania tego obowiązku wymagana. A zatem w odniesieniu do powiatowych opłat drogowych zarządy gmin wiejskich są również wierzycielami głównymi, a nie zastępczymi.

6) W tych warunkach zarządom gmin przysługuje na mocy § 13 ust. 5 P. E. prawo poboru kosztów upomnienia — w odniesieniu do należności wymienionych w p. 4) i 5) — na swoją rzecz niezależnie od tego, czy chodzi o gminę miejską czy wiejską.

7) Występując w charakterze wierzyciela głównego w postępowaniu egzekucyjnym, dotyczącym podatku gruntowego i opłat drogowych, zarządy gmin nie posiadają jednak wszystkich tych praw, jakie posiadają wierzyciele główni, właściciele tych należności. Charakter wierzyciela głównego zarządów gmin odnosi się bowiem tylko do postępowania przed urzędem skarbowym w zakresie popierania egzekucji danych należności. Charakter ten jednakże nie przesądza, czy gmina posiada w konkretnym przypadku także inne prawa, właściwe tylko właścicielom należności, jak prawo rozkładania na raty, prawo umarzania itd. Upnień tych gmin np. w stosunku do podatku gruntowego nie posiadają, ponieważ

uprawnień tych nie daje im rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 31. III. 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 250).

8) Ponieważ zarządy gmin występują, w odniesieniu do podatku gruntowego i powiatowych opłat drogowych, w postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych jako wierzyciele główni, obowiązane są używać druku tytułu wykonawczego i upomnienia koloru żółtego (wzór Nr 1 i 6 § 2 i 4) instrukcji z dnia 15. V. 1937 r. Monitor Polski Nr 143, poz. 238). Zarządy gmin wiejskich są przy tym na mocy § 13 ust. 4 P. E. obowiązane łączyć w jednym upomnieniu, a zatem i tytule wykonawczym, wszystkie należności tego samego zobowiązania dojrzałe do egzekucji.

Jeżeli jednak zarząd gminy wiejskiej stanie się w stosunku do jakiegokolwiek wierzyciela zastępczym, powinien używać dla wszystkich należności, przekazywanych do egzekucji urzędowi skarbowemu, a odnoszących się do danego zobowiązanego, względem którego gmina wiejska posiada uprawnienia wierzyciela zastępczego, druku upomnienia i tytułu wykonawczego koloru zielonego (wzór Nr 2 i 7 do § 2 i 4 instrukcji wierzycielskiej).

9) Upomnienia i wnioski egzekucyjne (tytuły wykonawcze) zarządy gmin sporządzają, w druki się zaopatrują, upomnienia doręczają, wnioski egzekucyjne do urzędów skarbowych nadsyłają na koszt własny.

10) Spisy tytułów wykonawczych, przewidziane w § 3 instrukcji wierzycielskiej, sporządza zarząd gminy, jeśli chodzi o pierwszy egzemplarz wysyłany do urzędu skarbowego, zawsze na druku według wzoru Nr 4 wspomnianej instrukcji, do którego wpisywać należy tytuły wykonawcze sporządzone na drukach koloru żółtego jak i zielonego.

11) Sprawa używania lub nieużywania przez zarządy gmin druku wzór Nr 5 do § 3 instrukcji wierzycielskiej (spis tytułów wykonawczych przebitka dla wierzyciela zastępczego) jest sprawą wewnętrzną danego zarządu gminy. Obowiązek używania tego druku spoczywa natomiast na gminie w stosunku do wszystkich należności przekazywanych do egzekucji i w stosunku do wszystkich zobowiązanych, gdy stanie się ona choćby tylko dla jednego wierzyciela głównego wierzycielem zastępczym.

12) Przepis § 5 instrukcji wierzycielskiej, stanowiący, iż drobne należności, których terminy płatności przypadają co pewien okres czasu w ciągu roku (np. tygodniowo, miesięcznie, kwartalnie, półrocznie), powinny być objęte jednym wnioskiem egzekucyjnym, który należy przesłać z końcem roku kalendarzowego, a przed tym terminem wówczas, gdy należności te w sumie przekroczą 10 zł, powinien być rozumiany następująco:

a) ograniczenie powyższe odnosi się do drobnych należności, powtarzających się w ciągu roku. Należności nie powtarzające się w ciągu roku, choćby drobne, mogą być zgłaszane do egzekucji;

b) ograniczenie powyższe odnosi się do należności, które w sumie nie przekraczają 10 zł. Ograniczenie to nie działa więc już wówczas, gdy wszystkie objęte wnioskiem egzekucyjnym należności, choćby z różnych tytułów prawnych i ściągane na rzecz różnych wierzycieli, przekraczają sumę 10 zł.

13) Ściągnięte w drodze egzekucji należności podatku gruntowego oraz koszty egzekucyjne poborca skarbowy wpłaca bezpośrednio do kasy właściwego urzędu skarbowego lub na konto czekowe tego urzędu w P. K. O.

Sprzeczne z niniejszym postanowieniem przepisy okólnika Ministerstwa Skarbu z dnia 15. V. 1937 r. (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 13, poz. 424 oraz z dnia 4. IX. 1937 r. Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 23, poz. 756) tracą równocześnie moc obowiązującą.

Ściągnięte w drodze egzekucji koszty upomnienia poborca skarbowy wpłaca do kasy właściwego zarządu gminy w trybie § 8 instrukcji wierzycielskiej. O pobranych od poszczególnych zobowiązanych kwotach zawiadamia się zarząd gminy w sposób podany w p. 14 niniejszego okólnika.

14) Na wpłaty podatku gruntowego przypisanego w księgach bierczych „B”, poborca skarbowy sporządzać będą osobne wykazy wzór Nr 33 do § 77 instrukcji egzekucyjnej dla władz skarbowych w dwóch egzemplarzach przez kalkę, przy czym kwoty pobrane na rzecz gminy tytułem kosztów upomnienia powinny być wykazywane w tych wykazach w osobnej przedziałce zatytułowanej:

„Koszty upomnienia przekazane zarządowi gminy w.....”

Wspomniane wykazy składa poborca skarbowy w kasie urzędu skarbowego przy najbliższym oddaniu służby. Po sprawdzeniu tych wykazów w sposób przewidziany w § 84 instrukcji egzekucyjnej dla władz skarbowych, pierwsze egzemplarze wykazów, które zarządowi gminy służyć będą jako załączniki do odnośnych pozycji dziennika specjalnego podatku gruntowego — powinny być bezzwłocznie przesłane zarządowi odnośnej gminy celem odkontowania wpłat na kontach dotyczących płatników w księgach bierczych „B”. Na wykazach powinna być uwidoczniiona adnotacja o zarachowaniu, stwierdzona podpisami i odciskiem datownika, oraz zamieszczone polecenia zapisania ogólnej kwoty, pobranej przez kasę do dziennika specjalnego Nr 1 na przychód i równocześnie na rozchód jako sumę odprowadzoną do kasy urzędu skarbowego. Drugie egzemplarze wykazów otrzymać ma urzędnik właściwego urzędu skarbowego prowadzący księgę bierczą „A”. Otrzymane wykazy urzędnik ten przechowuje pod zamknięciem w teczkach, założonych dla każdej gminy osobno, aż do czasu nadesłania przez gminę obrachunku dekadowego, po czym sprawdza na podstawie dowodów wpłat (odbitek pokwitowań) czy sumy poszczególnych wykazów zarachowała gmina w dzienniku specjalnym podatku gruntowego zgodnie z wykazami, i czy do odbitek pokwitowań (dowodów wpłat) dołączono same pokwitowania.

Na dowód sprawdzenia i zgodności wykazów z dowodami wpłat urzędnik zamieści na wykazach klazulę „sprawdzono”, którą zaopatrzy własnoręcznym podpisem.

Pokwitowania dołączone przez gminę dowodów wpłaty należy wydzielić i przydzielić do odnośnych wykazów Nr 33, po czym te ostatnie złożyć, zgodnie z przepisem § 85 instrukcji egzekucyjnej dla władz skarbowych, w skarbcu na równi z innymi wykazami wpłat poborców skarbowych.

15) Ściągnięte w drodze egzekucji należności wierzycieli głównych, zastępowanych przez gminę wiejską, poborca skarbowy wpłaca do kasy właściwego wierzyciela głównego trybem wskazanym w § 8 instrukcji wierzycielskiej, ściągnięte zaś w drodze egzekucji koszty upomnienia — tymże trybem do kasy właściwego zarządu gminy.

Koszty egzekucyjne wpłaca poborca skarbowy do kasy urzędu skarbowego, bezpośrednio lub na konto czekowe urzędu w P. K. O.

16) Ściągnięte w drodze egzekucji inne należności (np. samoistne daniny komunalne) wpłaca poborca skarbowy wraz z kosztami upomnienia do kasy właściwego zarządu gminy trybem wskazanym w § 8 instrukcji wierzycielskiej, koszty zaś egzekucyjne — do kasy urzędu skarbowego bezpośrednio lub na konto czekowe urzędu w P. K. O.

17) Zarządy gmin obowiązane są notować w księdze bierczej podatku gruntowego datę upomnienia po jego sporządzeniu, a numer wniosku egzekucyjnego (tytułu wykonawczego) przed jego wysłaniem do urzędu skarbowego.

Wnioski egzekucyjne dotyczące płatników, którzy mają miejsce zamieszkania w innej gminie, niż gmina położenia gruntu, powinny zarządy gmin kierować bezpośrednio do urzędów skarbowych terytorialnie właściwych według miejsca zamieszkania zobowiązanych.

18) Obowiązki, określone w § 6 instrukcji wierzycielskiej, ciążą na zarządach gmin tylko w odniesieniu do należności, dla których jest ona wierzycielem głównym.

W odniesieniu jednak do podatku gruntowego zwalnia się zarządy gmin od obowiązku zawiadamiania urzędów skarbowych:

- a) o odroczeniu płatności należności,
- b) o rozłożeniu na raty należności i
- c) o umorzeniu należności.

Zwalnia się również zarządy gmin od obowiązku zawiadamiania urzędów skarbowych o każdorazowym zmniejszeniu należności w podatku gruntowym, z wyjątkiem jednak przypadków wpłat zbiorowych, przyjmowanych przez gminę od sołtysów (poborców gminnych), a księgowanych przez gminę w dzienniku specjalnym podatku gruntowego pod jedną pozycją. W tych przypadkach gmina obowiązana jest zawiadomić urząd skarbowy, na druku wzór Nr 10 do § 6 instrukcji wierzycielskiej o każdej wpłacie dokonanej przez poszczególnego zobowiązanego. Zamiast zawiadomień wzór Nr 10 § 6 instrukcji wierzycielskiej może gmina nadesłać odbitki pokwitowań sołtysów (poborców gminnych) lub odbitki zbiorowych imiennych wykazów wpłat, o ile odbitki tych pokwitowań (zbiorowych imiennych wykazów wpłat) zawierają wszystkie te dane, które zawiera dowód wpłaty z dziennika specjalnego wzoru Nr 1.

19) Zarząd gminy, winny spowodowania w podatku gruntowym egzekucji niesłusznej (§ 58 P. E.), poniesie koszty egzekucyjne. Jednakże władze skarbowe nie będą stosować do zarządów gmin postanowień § 58 ust. (1) lit. c oraz ust. 2 P. E.

20) O udzieleniu ulg w podatku gruntowym figurującym w księgach bierczych „B” będą urzędy skarbowe zawiadamiać zarządy gmin przez przesłanie odpisów postanowień, którymi ulg udzielono. Zarządy gmin uczynią adnotacje o udzielonych ulgach w rubryce „uwagi” księgi bierczej „B” oraz dopilnują terminów rat lub odroczeń, a w razie niedotrzymania przez zobowiązanego któregośkolwiek z tych terminów — powiadomią o tym natychmiast urząd skarbowy. Zarazem zarządy gmin podawać będą aktualną zaległość zobowiązanego w podatku gruntowym.

Odpisy postanowień zatrzymują gminy u siebie jako podstawę umieszczenia w księdze bierczej „B” adnotacji o rozłożeniu zaległości na raty oraz dowód, usprawniający pobranie ulgowych odsetek.

W postanowieniach ratalnych powinny urzędy skarbowe zawsze podawać wysokość należnych kosztów

egzekucyjnych, z zaznaczeniem, że należy je pokryć w całości z pierwszej wpłaconej raty.

Jeżeli urząd skarbowy udzieli ulg w spłacie zaległości w podatku gruntowym, figurującym w księgach bierczych „B”, w jednym postanowieniu łącznie z udzieleniem ulg w spłacie innych zaległości, figurujących w księgach bierczych urzędu skarbowego — powinien zaznaczyć, które spośród wyszczególnionych w postanowieniu rodzajów zaległości podatkowych mają być przez zobowiązanego spłacane najpierw, a które w następnej kolejności, oraz w jakich terminach, a to celem umożliwienia dopilnowania przez zarządy gmin przestrzegania wyznaczonych terminów płatności rat lub odroczeń.

21) Dział rachunkowo-kasowy urzędu skarbowego nie prowadzi terminarza rat dla wskazanych w p. 20) postanowień o ulgach.

22) Przyjmując wpłaty na poczet podatku gruntowego po wszczęciu egzekucji, zarządy gmin obowiązane są pobierać od zobowiązanych na ich żądanie nie tylko sumę należności podatkowej, ale także i sumę należnych kosztów egzekucyjnych. Koszta te zarządy gmin wpłacać będą do kas właściwych urzędów skarbowych w terminach określonych w § 105 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 31. III. 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 250).

Pobrane bezpośrednio przez zarządy gmin albo przez podległe im organa koszty egzekucyjne zapisują te zarządy w dzienniku specjalnym Nr 1 w dotyczącej przedziale zatytułowanej „koszty egzekucyjne”.

Pobrane przez zarządy gmin koszty upomnienia mogą być zapisywane w dzienniku specjalnym Nr 1 w przedziale zatytułowanej „odsetki samorządowe” po odpowiednim zaznaczeniu zmiany tytułu należności na „koszty upomnienia”.

Przy odprowadzeniu sum pobranego podatku, zatrzymane sumy kosztów upomnienia i suma netto, podlegająca wpłaceniu do kasy urzędu skarbowego, powinny być zaznaczone przez zarządy gmin na odwrocie ostatniego odcinka odbitki pokwitowania.

23) Dzienną bieżącą aktualizację tytułów wykonawczych na podatek gruntowy, przypisany w księgach bierczych „B”, przeprowadzać będą urzędy skarbowe: w zakresie odpisów — na podstawie rejestrów, przypisów i odpisów, a w zakresie uiszczeń — na podstawie nadsyłanych przez zarządy gmin dowodów wpłat (odbitki pokwitowań) — wykazów wzór Nr 33 sporządzanych przez poborców skarbowych, oraz zawiadomień wzór Nr 10 do § 6 instrukcji wierzycielskiej (ewentl. odbitek pokwitowań sołtysów, lub poborców gminnych, albo odbitek zbiorowych imiennych wykazów wpłat).

Dla ułatwienia urzędom skarbowym dokonywania tej aktualizacji, zarządy gmin powinny uwidaczniać numery tytułów wykonawczych (wniosków egzekucyjnych) na dowodach wpłat (ust. 1), które obejmują dobrowolne wpłaty dokonane w gminie na poczet zaległości przekazanej do egzekucji, a w przypadku wpłaty raty — uwidaczniać, którą z kolei ratę uiszczył zobowiązany.

Zwolnienia od opłat stemplowych podań i świadectw w okręgach urzędowych.

Na skutek reskryptu Ministerstwa Skarbu z dnia 31. X. 1938 r. oznajmia Urząd Wojewódzki Śląski w komunikacie z dnia 16. XI. 1938 r. (Gaz. Urz. Woj. Śl. Nr 47, poz. 372), iż okręgi urzędowe, istniejące w górnośląskiej części Województwa Śląskiego, nie mogą być uważane z punktu widzenia ustawy o opłatach stemplowych za

urzędy państwowe i wobec tego podania, składane do tych urzędów, jak również świadectwa przez nie wydawane, nie podlegają opłatom stemplowym zgodnie z ust. (2) art. 140, względnie ust. (1) art. 154 u. o. s.

Kredyt na budowę domów społecznych (ludowych).

Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych uzyskało uruchomienie przez Państwowy Bank Rolny pierwszej transzy kredytu średnioterminowego w wysokości 75 tys. zł dla zarządów gmin i wydziałów powiatowych na budowę domów społecznych (ludowych).

Oprocentowanie tego kredytu wynosi zasadniczo 5½ %, jednak pożyczkobiorca płacić będzie tylko 3 %, różnica zaś 2½ % zostanie zbonifikowana z funduszy Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych.

Kredyt będzie udzielany — z wyjątkiem specjalnie uzasadnionych przypadków — łącznie na wykończenie już rozpoczętej budowy, przy tym wysokość pożyczki w stosunku do kosztorysu nie może przekraczać 40 % i nie może wynosić więcej, niż 4 tys. zł na jeden obiekt.

Termin tego kredytu ustalony został zasadniczo na 5 lat, z tym, że dopuszcza się możliwość prolongaty. Spłata kredytu wynosić będzie w pierwszych 4 latach po 10 % całej pożyczki rocznie, w dwóch równych ratach, płatnych dnia 1. V. i 1. XII., w piątym zaś roku 60 %.

Płatność pierwszej raty będzie ustalona w ten sposób, że o ile kredyt zostanie przyznany w terminie między 1. XII. a 1. V., wyznaczona ona będzie na 1. XII. Jeżeli zaś przyznanie kredytu nastąpi między 1. V. a 1. XII., wówczas pierwsza rata będzie płatna 1. V.

Na zabezpieczenie kredytu zarządy gmin, względnie wydziały powiatowe składać będą weksle z własnego wystawienia oraz zatwierdzone przez władze nadzorcze odpowiednich organów samorządowych uchwały, zobowiązujące do wstawienia do corocznych budżetowych przez czas trwania stosunku dłużnego sum potrzebnych na obsługę pożyczki.

Podania zarządów gmin lub wydziałów powiatowych będą składane w Komitecie do spraw Kultury Wsi w Ministerstwie Rolnictwa i R. R., po czym — zaopatrzone w decyzję Ministerstwa — będą kierowane do Państwowego Banku Rolnego, celem ostatecznego załatwienia.

Zapobieganie powstawania i rozszerzania się pożarów w budynkach.

Na podstawie art. 3 ustawy z dnia 13. III. 1934 r. o ochronie przed pożarami i innymi klęskami rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych (Dz. U. R. P. Nr 87, poz. 590) z dnia 31. X. 1938 r. zarządza co następuje:

Przepisom rozporządzenia niniejszego podlegają wszelkie budynki mieszkalne, przeznaczone do użytku publicznego, mieszczące zakłady użyteczności publicznej, oraz budynki mieszczące lokale urzędowe, biurowe, przemysłowe, handlowe, składy itp.

Zabrania się przechowywania i gromadzenia na nieprzeznaczonych do zamieszkiwania częściach strychów, budynków wymienionych wyżej jakichkolwiek materiałów łatwopalnych, a w szczególności: słomy, trawy morskiej, drzewa, wełny drzewnej, wiórów drzewnych, papieru, szmat, olejów mineralnych, celuloиду itp. oraz przedmiotów wykonanych w całości lub przeważającej części z takich materiałów.

Zabrania się przechowywania i gromadzenia na nieprzeznaczonych do zamieszkiwania częściach strychów, w korytarzach piwnicznych, klatkach schodowych, przej-

ściach i przejazdach w budynkach wymienionych w § 1 jakichkolwiek przedmiotów w sposób, utrudniający przejazd lub przejście.

Wszelkie przedmioty, znajdujące się na nieprzeznaczonych do zamieszkiwania częściach strychów, w korytarzach piwnicznych, klatkach schodowych, przejściach i przejazdach w budynkach wymienionych wyżej, powinny być tak przechowywane, aby mogły być niezwłocznie usunięte z tych pomieszczeń do innych części budynku.

Obowiązek przestrzegania przepisów powyższych ciąży: 1) jeśli chodzi o pomieszczenia, których używanie związane jest z jednym mieszkaniem — na głównym lokatorze tego mieszkania, 2) we wszystkich innych wypadkach — na właścicielu budynku lub osobie zarządzającej budynkiem, jeśli właściciel osobiście tego zarządu nie sprawuje.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie: 1) na obszarze miast wydzielonych z powiatowych związków samorządowych w 14 dni po ogłoszeniu, 2) na obszarze pozostałych miejscowości w 14 dni po wydaniu przez właściwych wojewodów odpowiednich zarządzeń.

Sprawa instrukcji o prowadzeniu ewidencji koni.

W ślad pisma okólnego z dnia 21. IX. 1938 r. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych pismem okólnym z dnia 23. XI. 1938 r. (Dz. Urz. Min. Spr. Wewn. Nr. 35, poz. 212) komunikuje, że w instrukcji dla zarządów gminnych (miejskich) o prowadzeniu ewidencji koni, na str. 52 — 53 (wykaz liczbowy koni, wozów i uprzęży) należy poczynić następujące uzupełnienia:

1) Pod wyrazem „Razem“ przeciągnąć linię poziomą przez wszystkie rubryki. Następnie pod podkreśloną linią dopisać przez całą str. 52 zdanie: „W tym u posiadaczy koni zdatnych“.

2) Z prawej strony wykazu (str. 53) pod linią poziomą, należy wyszczególnić w odpowiednich rubrykach, jaka ilość wozów i uprzęży znajduje się w poszczególnych gromadach u właścicieli koni zdatnych. Należy przy tym brać pod uwagę w każdym wypadku wszystkie znajdujące się w posiadaniu jednego właściciela wozy z uprzężą, o ile ten właściciel posiada chociażby nawet jednego zdatnego konia.

Sprawa uposażenia śląskich funkcjonariuszów wojewódzkich i funkcjonariuszów związków komunalnych.

W myśl rozporządzenia Śląskiej Rady Wojewódzkiej z dnia 6. X. 1938 r. (Dz. Ust. Śl. Nr 19, poz. 38) zawieszona ustawą z dnia 17. V. 1933 r. postanowienia ustawy uposażeniowej o automatycznym przejściu na szczebel wyższy w obrębie danej grupy uposażenia będą obowiązywały od dnia 1. I. 1939 r. Do czasokresu, uzasadniającego posunięcie z jednego szczebla uposażenia do następnego nie wlicza się w stosunku do funkcjonariuszów i nauczycieli związków komunalnych okresu od dnia 25. V. 1933 r. do dnia 31. XII. 1938 r.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1. I. 1939 r.

Zasiłki dla rodzin żołnierzy obrony narodowej, należących do rezerwy pospolitego ruszenia.

W jednostkach obrony narodowej mogą m. in. pełnić służbę żołnierze rezerwy i pospolitego ruszenia. Służba w jednostkach obrony narodowej polega na odbywa-

niu częstych, lecz krótkotrwałych ćwiczeń wojskowych. Za czas ćwiczeń przysługuje rodzinom tych osób prawo do zasiłku w myśl ustawy z dnia 22. III. 1923 r., której moc przywrócona została ustawą z dnia 13. VII. 1927 r.

W piśmie okólnym z dnia 6. V. 1938 r. (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr 14 poz. 78) Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wyjaśniło, że prawo do zasiłku przysługuje na zasadach ustalonych w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 19. IX. 1927 r., t. j. wówczas, gdy powołani na ćwiczenia w jednostkach obrony narodowej nie otrzymują za nieprzepracowane dni w czasie ćwiczeń swojej stałej płacy lub zarobku.

Ze względu na to, że zasiłek, który byłby przyznany rodzinie żołnierza obrony narodowej nie wyrównuje uszczerbku, jakiego ten żołnierz doznaje w swoich dochodach przez niestawienie się do pracy w dni ćwiczeń w jednostkach obrony narodowej, została przez Pana Prezesa Rady Ministrów zainicjowana akcja, aby pracodawcy wypłacali żołnierzom obrony narodowej zasiłek dobrowolny w wysokości 40—60 proc. ich zarobków.

Ten dobrowolny zasiłek jednak nie mógłby być w żadnym wypadku uważany za płacę lub zarobek, o którym mowa w § 6 powołanego wyżej rozporządzenia i do odmowy z tego powodu zasiłku ustawowego zarządy gmin nie miałyby podstaw.

Wobec tego w myśl pisma okólnego z dnia 9. XI. 1938 r. (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr 33 poz. 203) zarządy gmin nie powinny przy rozpatrywaniu spraw o zasiłki brać w ogóle pod uwagę faktu otrzymywania przez żołnierzy obrony narodowej od pracodawców dobrowolnego zasiłku, wypłacanego im w ramach wspomnianej wyżej akcji Pana Prezesa Rady Ministrów.

Celem ułatwienia zarządom gmin ułatwiania spraw zasiłkowych władze wojskowe będą wydawały żołnierzom obrony narodowej, należącym do rezerwy i pospolitego ruszenia zaświadczenia o odbytych ćwiczeniach co kwartał, tj. w pierwszych dniach stycznia, kwietnia, lipca i października. W zaświadczeniach tych, stanowiących podstawę do przyznania zasiłku, będą zsumowane dni odbytych ćwiczeń. Określenie, czy parogodzinne ćwiczenie powinno być uważane za cały dzień, czy też w ogóle nie liczone, należy do władz wojskowych.

Pokrywanie przez zarządy miejskie i zarządy gmin kosztów przygotowania drużyn odkażających, przeznaczonych dla potrzeb osiedli.

W związku z dotychczas wydanymi zarządzeniami, dotyczącymi realizowania przez władze samorządu terytorialnego przygotowań obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej osiedli pokrywania przez te władze kosztów przygotowania drużyn odkażających, przeznaczonych dla potrzeb osiedli Minister Spraw Wewnętrznych okólnikiem z dnia 30. XI. 1938 r. (Dz. Urz. Min. Spr. Wewn. Nr 35, poz. 210) ustala, w porozumieniu z Inspektorem Obrony Powietrznej Państwa, co następuje:

Zarządy miejskie (zarządy gmin) pokrywają koszty:

a) zaopatrzenia drużyn odkażających typu „A” w zestawy bojowe sprzętu odkażającego w pełnych ramach potrzeb, ustalonych dla danego osiedla, po uwzględnieniu ilości zestawów, przydzielonych przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, a zakupionych przez Ligę Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej z jej budżetu;

b) zaopatrzenia drużyn odkażających typu „B” w sprzęt odkażający oraz w sprzęt obrony indywidualnej (maski przeciwgazowe, ubrania ochronne) do użytku bo-

jowego, — według ustalonych wzorów i w potrzebnych ilościach;

c) zaopatrzenia drużyn typu „A” i typu „B” w materiały, używane do odkażania, w ustalonych ilościach;

d) zgromadzenia niezbędnych zapasów bojowych materiałów, używanych do odkażania, według ustalonych norm;

e) przystosowania posiadanego taboru do celów odkażania, według ustalonych wzorów i norm oraz stosowania do potrzeb poszczególnych osiedli;

f) przechowywania sprzętu bojowego i materiałów, przeznaczonych dla drużyn odkażających typu „A” i typu „B” oraz przystosowania pomieszczeń na ten cel;

g) przygotowania baz dla drużyn odkażających typu „A” i typu „B” (punktów odkażających), jak np.: wynajęcia lub wybudowania pomieszczeń, przystosowania ich, zaopatrzenia ich w niezbędny sprzęt i urządzenia;

h) konserwacji sprzętu bojowego przeznaczonego dla drużyn odkażających typu „A” i typu „B”, oraz dla punktów odkażających;

i) wymiany na nowe niezdatnych do użytku: sprzętu bojowego i materiałów, przeznaczonych dla drużyn odkażających typu „A” i typu „B”;

j) komisyjnego odbioru tego sprzętu i materiałów, jak również komisyjnie przeprowadzanych kontroli, jeżeli z tym związane są jakiegokolwiek koszty;

k) dostarczenia dla celów szkolenia personelu drużyn typu „A” i typu „B” odpowiednich pomieszczeń wraz z odpowiednim umeblowaniem, oświetleniem i obsługą — jeżeli szkolenie odbywa się w osiedlu administrowanym przez dany zarząd miejski (zarząd gminy), który obowiązany jest drużyny te przygotować;

l) przejazdów i ewentl. diet podróży dla delegowanych lub wyznaczonych przez zarząd miejski (zarząd gminy) uczestników kursów wyszkoleniowych dla drużyn odkażających — jeżeli szkolenie odbywa się poza osiedlem, administrowanym przez dany zarząd gminy (np. w obozie);

m) związane z użyciem do celów wyszkoleniowych (dla drużyn typu „B”) taboru, przystosowanego do potrzeb odkażania, a należącego do danego zarządu miejskiego (zarząd gminy), który obowiązany jest drużyny podane temu szkoleniu przygotować.

Przygotowania do obrony przeciwlotniczej w zakresie budownictwa.

W sprawie powyższej Minister Spraw Wewnętrznych wystosował okólnik Nr 44 z dnia 8. XI. 1938 r. (Dz. Urzęd. Min. Spr. Wewn. Nr 33, poz. 199) do PP. Wojewodów treści następującej:

„Wobec wejścia w życie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29. IV. 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 278), normującego wymagania w zakresie regulacji i zabudowania osiedli oraz budownictwa prywatnego i publicznego w związku z przygotowaniem w czasie pokoju obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej, jak również i tryb postępowania przy załatwianiu niektórych konkretnych spraw tego rodzaju, wyjaśniam i zarządzam, co następuje:

A. Schrony przeciwlotnicze.

Obowiązek urządzania schronów przeciwlotniczych dotyczy tylko budynków nowowznoszonych, określonych bliżej w § 39 tegoż rozporządzenia. Brak tego obowiązku w odniesieniu do budynków mieszkalnych istniejących,

jak również i w odniesieniu do wszelkich budynków, przeznaczonych do użytku publicznego, nie powinien jednak hamować urządzania schronów w budynkach tego rodzaju z inicjatywy właściciela budynku lub władzy, administrującej budynkiem lub przygotowującej w nim obronę przeciwlotniczą i przeciwgazową, stosownie do § 5 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29. I. 1937 r. o przygotowaniu w czasie pokoju obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej Państwa (Dz. U. R. P. Nr 10, poz. 73).

Zasady techniczno-budowlane, dotyczące urządzania schronów przeciwlotniczych, zostały określone w § 40 w związku z § 39 wymienionego na wstępie rozporządzenia tylko dla budynków nowowznoszonych, jednak w miarę możliwości powinny być stosowane również do budynków istniejących zwłaszcza, gdy znajdują oparcie w innych przepisach obowiązujących. Nadto przy ocenie projektów (planów) urządzania schronów należy mieć na uwadze wytyczne techniczne Nr 869/1783/38 Inspektora Obrony Powietrznej Państwa.

Sprawę stosunku do właściciela w przypadkach, gdy chodzi o urządzenie schronów przeciwlotniczych w budynkach prywatnych, zajmowanych przez urzędy administracji ogólnej, normuje okólnik Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 10. VI. 1936 r. Nr Wo'sk. O. P. L. G. 153/1.

B. Właściwość władz.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 IV. 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 278) nie narusza właściwości rzeczowej władz, powołanych w myśl prawa budowlanego do orzekania w sprawach udzielania pozwoleń na budowę i zatwierdzania projektów (planów) budynków i tylko w niektórych przypadkach przewiduje udział władz wojskowych w rozstrzygnięciach spraw budowlanych (np. § 20 i § 22 i inne).

Zatem władze określone w prawie budowlanym, jako rzeczowo właściwe, mają w zasadzie obowiązek stosować przepisy omawianego rozporządzenia całkowicie we własnym zakresie działania.

Proszę PP. Wojewodów o wydanie stosownych zarządzeń.

Jednocześnie tracą moc obowiązującą poprzednio wydane zarządzenia w przedmiocie, uregulowanym w okólniku niniejszym".

Normy świadczeń pieniężnych na pomoc zimową.

Ustalono zostały normy świadczeń pieniężnych na pomoc zimową bezrobotnym na rok 1939.

Przedsiębiorstwa handlowe ponoszą opłaty odpowiednio do kategorii wykupionego świadcstwa przemysłowego w/g następujących norm: kat. I — 1000—2000 zł, kat. II — 150—250 zł, kat. II b — 50 zł, kat. III — 40 zł, kat. IV — 8 zł.

Przedsiębiorstwa przemysłowe opłacają świadczenia w wysokości 1 do 3 proc. obrotu za 1937 r.

Rzemieślnicy posiadający własny lokal sklepowy opłacają świadczenia w wysokości 1,5 proc. od obrotu za 1937 r., nie posiadający własnego lokalu sklepowego w wysokości 1 procent.

Osoby, pozostające w stosunku **służbowym lub najmu pracy** (funkcjonariusze publiczni, pracownicy umysłowi i prywatni oraz pracownicy fizyczni) opłacają za pośrednictwem swych pracodawców w ciągu 5 miesięcy następujące składki od miesięcznego dochodu netto:

do 160 zł — 0,20 proc., od 161—300 zł — 0,26 proc., od 301—600 zł — pół procent, od 601—800 zł — 1 proc., od 801—1200 zł — 1,5 proc., od 1201—2500 zł — 2 proc., od 2501 zł wzwyż — 4 proc.

Emerycy opodatkowują się według identycznej skali i opłacają świadczenia za pośrednictwem właściwych izb skarbowych lub zakładów, banków, instytucji publicznych i przedsiębiorstw wypłacających emerytury, względnie opłacają świadczenia z tytułu zajmowania lokali.

Osoby, wykonujące wolne zawody (lekarze, adwokaci itd.) rentierzy itp., opłacają podatek dochodowy z jakiegokolwiek tytułu — ponoszą w ciągu 5 miesięcy świadczenia od miesięcznego dochodu netto, według następującej skali:

od 160—300 zł — 0,5 proc., od 301—400 zł — 0,75 proc., od 401—600 zł — 1 proc., od 601—1000 zł — 2 proc., od 1001—2000 zł — 2,5 proc., od 2001—3000 zł — 4 proc., od 3001—5000 zł — 5 proc., od 5001 zł wzwyż — 6 proc.

W stosunku do dochodu z własności nieruchomości będą stosowane normy od 0,50 do 4 proc.

Świadczenia od lokali osób, nie ponoszących z innego tytułu ciężarów na rzecz pomocy zimowej, wynoszą miesięcznie od izby w ciągu 5 miesięcy: od 2 izb po 0,50 zł, od 3 izb po 1 zł, od 4 izb po 2,50 zł, od 5 izb po 5 zł, od 6 i więcej — 7 zł.

Sprawy samorządowe w exposé wicepremiera

E. Kwiatkowskiego.

Doroczne przemówienie Wicepremiera i Ministra Skarbu inż. E. Kwiatkowskiego, otwierające prace parlamentu nad preliminarzem budżetowym, stanowi wielkiej wagi wydarzenie, znajdując głęboki i szeroki rezonans w opinii publicznej. Tegoroczne przemówienie, wygłoszone w dniu 2. XII. 1938 r. na posiedzeniu Sejmu, poza analizą sytuacji gospodarczej kraju, kierunków i metod polityki gospodarczej Rządu, sprawozdaniem z wykonania planu inwestycyjnego, zawiera zarys wielkiego, 15-letniego programu rozbudowy gospodarczej kraju, podzielonego na pięć 3-letnich etapów.

Exposé Wicepremiera inż. E. Kwiatkowskiego jest exposé kierownika naszej polityki gospodarczej. Dlatego sprawy samorządowe stanowią jego przedmiot tylko o tyle, o ile zahaczają o zagadnienie gospodarcze, nie zaś w swym całokształcie. Stąd wielki i główny problem polityczno-ustrojowy samorządu z natury rzeczy musiał być pominięty. Nie był on także przedmiotem krótkiego oświadczenia Premiera Składkowskiego, złożonego również w dniu 2. XII. 1938 r. na posiedzeniu Sejmu. Oczekiwać należy, że będzie on postawiony w szczegółowej dyskusji budżetowej.

W olbrzymim wachlarzu zagadnień poruszonych przez Wicepremiera o podstawowym dla rozwoju gospodarczego Polski znaczeniu, sprawy samorządowe zostały uwzględnione fragmentarycznie na tle konkretnych problemów polityki gospodarczej Państwa. Omawiając posunięcia Rządu w kierunku poprawy warunków rentowności procesów gospodarczych (m. in. t. zw. mała reforma podatkowa), Wicepremier stwierdził, że „finanse samorządowe zostały częściowo przez oddłużenie uporządkowane i dotacje poprawione”. Oględność w ocenie sytuacji finansowej samorządu pozostaje w związku z innymi oświadczeniami, że „w dziedzinie finansów komunalnych Rząd realizuje w preliminarzu budżetowym dawne swe zobowiązania i opracowuje zasady głębszej re-

formy w tej materii". Z tych dwóch oświadczeń wolno zdaje się wyciągnąć następujące wnioski:

1) sytuacja finansowa samorządu terytorialnego w ocenie p. Wicepremiera nie jest ostatecznie uporządkowana i naprawiona;

2) wobec zapowiedzi realizacji dawnych zobowiązań Skarbu związki samorządowe mogą oczekiwać terminowej wypłaty 10-cio milionowej dotacji oraz znacznych sum, należnych im od Skarbu z najrozmaitszych tytułów;

3) w Rządzie prowadzone są prace nad głębszą reformą finansów komunalnych, zresztą tylokrotnie już zapowiadana.

Tyle, jeśli chodzi o zagadnienia bezpośrednio dotyczące związków samorządowych.

Podstawowe znaczenie dla rozwoju działalności związków samorządowych będzie mogła mieć realizacja 15-letniego planu inwestycyjnego. W długim (1942 — 45), trzecim (1945 — 48) i czwartym (1948 — 51) okresie tego planu wysiłek inwestycyjny skoncentrowany zostanie kolejno na zagadnieniu komunikacyjnym (ostry problem dróg), oświacie ludowej i rolnictwie (rozbudowa szkolnictwa wiejskiego powszechnego i zawodowego, melioracje, usprawnienie obrotu produktami rolnymi) oraz urbanizacji i uprzemysłowieniu Polski (inwestycje miejskie, zagadnienia kultury i oświaty, zagadnienia zdrowotne w miastach, polonizacja struktury miast).

Poza tym zagadnienia samorządowe poruszone zostały przez p. Wicepremiera w sposób sprawozdawczy w związku z omawianiem realizacji planu inwestycyjnego oraz działalności Funduszu Pracy. Samorząd terytorialny został zaliczony do jednej z czterech grup inwestorów publicznych (Skarb Państwa, Skarb Śląski, samorząd terytorialny i ubezpieczenia publiczne). Exposé nie wymienia szczegółowo udziału samorządu terytorialnego w akcji inwestycyjnej, niemniej z ogólnych cyfr można wnosić, że udział ten w cyfrach bezwzględnych wzrasta. W zakresie działalności Funduszu Pracy Wicepremier stwierdził jako jego cechę charakterystyczną procentowy wzrost środków przeznaczonych na roboty samorządowe i budownictwo robotnicze. Gdy w r. 1935/36 na samorząd i Tow. Osiedli Robotniczych przypadło 56,3% kredytów Funduszu Pracy, to w r. 1937/38 prawie 90%.

Rola i zadanie przełożonego gminy wiejskiej.

W dniu 9. XI. 1938 r. rozpoczął się w Warszawie Ogólnopolski Zjazd wójtów. Na zjeździe tym P. Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych, Korsak, wygłosił następujące przemówienie:

„Szanowni Panowie! Jestem wydelegowany na Zjazd pp. wójtów przez Szefa Rządu i P. Ministra Spraw Wewnętrznych gen. Sławoja Składkowskiego po to, aby Was tu przybyłych do stolicy gospodarzy naszych polskich gmin wiejskich serdecznie powitać.

Zebrałście się tutaj, Panowie, jako gmin swoich gospodarze, zebrałście się jako również zatroskani o ich los działacze. Wśród tych trosk, wśród rozważania bolączek, jakim trzeba zaradzić, a nad których usunięciem myśli i troska się również i Rząd Rzeczypospolitej, nie zapominajcie, Panowie, że jesteście swoich gmin przewodnikami, że jesteście w nich czynnikiem porządku, że powinniście być również czynnikiem trzeźwej oceny sił własnych środków i możliwości. Polska jest wielką gromadą ludzi i ona też w całości ma ogromne potrzeby z tą pierwszą naczelną potrzebą nie zezwolić nikomu, by mógł targnąć się na jej wolność i niepodległość. Stąd pływ-

nie dla nas, wszystkich Polaków, czy jesteśmy wójtami, czy sołtysami, czy radnymi, czy Ministrami, jedno wielkie przykazanie: dobywać wszystkich sił, dokładać wszystkich starań, ażeby tej naczelnej potrzebie, tej konieczności, bez której zaspokojenia żyć nie moglibyśmy, uczynić zadość.

Tej potrzebie i tej konieczności uczyni się zadość pracą codzienną i skupianiem środków. Skąd płyną te środki? Płyną od nas wszystkich. Wszyscy bowiem płacimy, w tej czy innej formie, swój grosz — wedle naszych możliwości do wspólnego skarbu. Skarb opiera się w swoich decyzjach i postanowieniach na obrachunku — z jednej strony tego, co mu wszyscy obywatele w całym państwie przynieść mogą, a z drugiej strony tego, co potrzeba w pierwszym rzędzie, ażeby główne fundamentalne sprawy w Państwie zostały załatwione. Potrzeb, bolączek, braków mamy bardzo wiele. Są one w zakresie głównych fundamentalnych w Państwie spraw. To też niechże nie ogarnia Was niecierpliwość, że niejednej najsłuszniejszej potrzebie nie uczyni się w tej chwili zadość, że trzeba czekać nieraz latami czy to realizacji sieci szkolnej, która by była dla naszych potrzeb dostateczna, czy takiej sieci dróg bitych, która by była dostateczna dla naszego organizmu państwowego, rolnictwa, dążącego do poprawienia naszej sytuacji, która za łatwą uważana być nie może.

Musimy iść naprzód, opierając się o własne siły, bo- wiem tylko oparci o własne siły możemy stworzyć trwałe podstawy samodzielnego bytu. Mamy być gospodarzami we własnym kraju, a zaspokojenie tych braków, które wyrosły poprzez wiek z górą niewoli, które odczuwamy wszyscy tak boleśnie, ma się odbywać w oparciu tylko o nasze własne siły. Przy ocenie naszych potrzeb powodujemy się więc nie tylko sercem, ale i głową, powodujemy się rachunkiem i ołówkiem, zasadą zgodności dochodu z rozchodem.

Jestem przekonany, że Wy, Panowie Wójtowie, gospodarze w większości na własnym gruncie, ojcowie rodzin, reprezentujący znakomity stan włościański, będziecie w ocenie potrzeb, bolączek zjawisk Was otaczających wychodzili z tych założeń, które temu stanowi są właściwe. Będziecie rozumowali nie jako teoretycy, oderwani od codziennej twardej pracy, ale jako prawdziwi rzetelni gospodarze i dlatego jestem przekonany, że Zjazd wyda jak najlepsze owoce. Witając Was dzisiaj, życzę Wam, abyście, zbliżając się do chwili zmiany w składzie naszych rad gminnych, rad gromadzkich, mogli swoim współsiadom — wyborcom powiedzieć: Oto spełniliśmy na miarę naszych sił i możliwości, ale również z całą najlepszą wolą szczytny nasz obowiązek i nasze posłannictwo. Tośmy zrobili, a tegośmy jeszcze zrobić nie mogli. Osądźcie nas, rozważywszy wszystko, a sąd wasz będzie sprawiedliwy.

To samo mogę powiedzieć o postulatach, wysuwanych pod adresem Rządu. Rząd na miarę sił i możliwości, na miarę tego, na co pozwala mu obrachunek możliwości, robi wszystko, aby ulżyć gminie w jej położeniu, aby stworzyć dla niej i ludności warunki jak najszerzego rozwoju. Ale nie łudźmy się, nie zapowiadajmy wzajemnie rzeczy, których nie potwierdzi życie. Zrobiliśmy już bardzo wiele i potrafimy wiele zrobić, ale po to, aby usunąć ślady wiekowego obcego panowania, aby podnieść naszą wieś i gminę na taki poziom, jak tego wymaga interes Polski, potrzeba jeszcze dalszych dwóch dziesiątków lat, w ciągu których te sprawy w sposób realny mogą być załatwione przy zgodnej i wyczerpanej pracy

wszystkich. O tym musimy pamiętać, bowiem nie jesteśmy gromadą marzycieli, ale jesteśmy zespołem ludzi, którzy w ciągu 20 lat niepodległości pracowali w miarę swoich sił i umięją patrzeć trzeźwo na życie."

Zasady i plan rozwoju ogólnopństwowej akcji opieki i pomocy dzieciom i młodzieży.

W Wilnie obradował w listopadzie 1938 r. pierwszy zjazd wojewódzkiego komitetu pomocy dzieciom i młodzieży, w którym wziął udział P. Minister Opieki Społecznej M. Kościałkowski. P. Minister omówił zasady i plan rozwoju ogólnopństwowej akcji opieki i pomocy dzieciom i młodzieży mówiąc m. in.:

Każdy, kto styka się z zagadnieniami opieki społecznej w życiu Polski, stwierdzić musi ogromną niewspółmierność środków w stosunku do narastających stale potrzeb. Trzeba sobie jasno uświadomić, że Polska jest jeszcze za biedna na to, aby się mogła należycie zaopiekować wszystkimi, którzy pomocy potrzebują. W tej sytuacji ten, kto odpowiada za kierunek polityki opiekuńczej Państwa, a jest nim Minister Opieki Społecznej, musi ustalić hierarchię potrzeb, które mają być zaspokojone. Tworząc program pracy na odcinku opieki społecznej, na czoło jej zadań postawiłem sprawę należytej opieki nad młodym pokoleniem w Polsce i na realizację tych zadań nastawiłem aparat Ministerstwa i wszystkich podległych mi instytucji. Dążeniem moim jest, aby akcja opieki nad dzieckiem i młodzieżą odpowiadała trzem kardynalnym zasadom: powszechności, ciągłości i celowości. Zasady powszechności nie potrzebują szerzej uzasadniać, gdyż jest ona zrozumiała dla każdego. Przejdę więc do omówienia dwóch pozostałych. Jeżdżąc po kraju i wizytując szereg placówek opiekuńczych, miałem niejednokrotnie możność stwierdzić, jak szkodliwym zjawiskiem jest dorywczość, fragmentaryczność opieki nad dzieckiem, jak fatalne daje ona wyniki. Np. niejednokrotnie spotykałem dzieci gruźlicze, kierowane na miesiąc lub dwa do pięknego sanatorium, dzieci zabiedzone i zahukane kierowane na krótki okres do internatu, czy kolonii, które następnie wracały po tym okresie dobroczynnej, lecz krótkiej opieki do poprzednich warunków nędzy i choroby, by stracić w krótkim czasie wszystko, co w dziedzinie fizycznej i moralnej zyskały pod opieką instytucji opiekuńczych. Jeżeli środki są tak małe w stosunku do potrzeb, to tym oszczędniej gospodarować musimy, tym mniej marnotrawić wysiłków. Dlatego też wysunąłem zasadę ciągłości, by powiązać poszczególne odcinki i etapy stałą troską o dziecko, by dziecko to nigdy nie zniknęło z oczu swych opiekunów i nie ginęło w tłumie.

Ale właściwa opieka nad dzieckiem to nie tylko danie mu kawałka chleba, czy mleka, odzienia i dostarczania obuwia tak, by mogło chodzić do szkoły, ale w równej kształtowanie jego inteligencji, etyki, charakteru i poczucia obywatelskiego. Musimy dać Polsce młode pokolenie pełnowartościowe tak pod względem zdrowia i sił, jak i wartości moralnych. I w ten sposób również trzeba rozumieć trzecią zasadę naszej pracy, zasadę jej celowości.

Był jeszcze jeden moment w strukturze akcji opieki nad dzieckiem, który wymagał zasadniczej zmiany. Mam tu na myśli ogromną liczbę rozmaitych organizacji społecznych, które na odcinku dziecka pracowały, niejednokrotnie nie mając ku temu ani środków finansowych, ani odpowiedniego aparatu technicznego, opierając swą egzystencję i budując plan pracy na zawodnych często nadziejach otrzymania z tego czy innego źródła subwencji.

Aby te rozstrzelone siły społeczne skoordynować i rozdrobnione środki skoncentrować dla pracy bardziej celowej i planowej, powołałem przed dwoma laty komitety pomocy dzieciom i młodzieży, które gęstą siecią pokryły całe Państwo. W ten sposób zorganizowanej akcji oddałem do dyspozycji wszelkie możliwe środki finansowe, które udało mi się zmobilizować. Są to fundusze zarówno Ministerstwa Opieki Społecznej, jak i zakładów ubezpieczeń społecznych, Funduszu Pracy i Pomocy Zimowej.

Dziś, gdy mamy już poza sobą poważny etap pracy, możemy obejrzeć się wstecz i ocenić, czy tak zorganizowana akcja zdała egzamin, czy droga przez nas obrana była słuszna? A jeżeli tak, jaki jest nasz plan rozwoju tej pracy.

Liczba dożywianych dzieci w Polsce wzrosła w ciągu ostatnich dwóch lat przeszło dwukrotnie, dochodząc do cyfry 830.000. Dążeniem zaś naszym jest, by w nadchodzącym okresie akcja ta objęła 900 tysięcy dzieci.

Na koloniach i półkoloniach w ubiegłym sezonie letnim umieszczono ogółem 580 tys. dzieci, czyli przeszło o 220 tys. więcej, niż w roku 1936. Projektujemy objęcie akcją kolonijną w r. 1939 — 640 tys., w r. 1940 — 700 tys., w r. 1941 — 900 tys. i w r. 1942 — jednego miliona dzieci i młodzieży, to znaczy nawet więcej niż ich obecnie dożywiamy.

Jednocześnie rozwijane były i są inne formy pomocy dzieciom, jak: akcja odzieżowa, akcja dostarczania najuboższym dzieciom podręczników i przyborów szkolnych, akcja kulturalno-wychowawcza, prowadzona w świetlicach, ogniskach, ogródkach jordanowskich itp., akcja tranowa, która obejmuje w nadchodzącym okresie około 150 tys. dzieci.

Coraz bardziej rozwija się akcja higieniczno-lekarska w postaci bezpłatnych poradni, lotnych stacyj pomocy lekarskiej i dentystycznej, rozdawnictwa mydła, która w roku bieżącym obejmie kilkaset tysięcy dzieci. Obok tych prac specjalnych działają stale instytucje oddawna już opiekujące się zdrowiem dziecka. Stacje opieki nad matką i dzieckiem udzielają pomocy lekarsko-opiekuńczej 200 tys. dzieci oraz odżywiają w kuchniach mlecznych około 70 tys. niemowląt. Dzieci i młodzież poddawane są masowo bezpłatnym szczepieniom ochronnym przeciwko chorobom zakaźnym, jak płonica, błonica, ospa, itd., przy czym liczba szczepień z roku na rok wzrasta. Nie można tu również pominąć akcji profilaktycznej na odcinku dzieci i młodzieży, prowadzonej przez ubezpieczenia społeczne. W ciągu ostatnich dwu lat kredyty instytucji Ubezpieczeń Społecznych na profilaktykę wzrosły o 120 proc., a z samych kolonii i półkolonii prowadzonych przez ubezpieczenia społeczne korzystało w roku zeszłym już około 60 tys. dzieci i młodocianych.

Na jedno jednak chciałbym jeszcze zwrócić specjalną uwagę, charakteryzując ogólne wytyczne i tendencje prowadzonej przez nas pracy. Oto opieka nad dzieckiem wkracza coraz szerzej na wieś. Jestem zdania, iż dziecko wiejskie, przebywające niejednokrotnie w tak ciężkich warunkach, ma pełno prawo domagać się od społeczeństwa pomocy i opieki, czasów i radości. Naszym nieustannym i konsekwentnym dążeniem winno być stałe rozszerzanie tej pomocy. Uzyskaliśmy już w tej mierze wyniki poważne. Dzieci wiejskie w coraz większym stopniu korzystają z akcji dożywiania oraz kolonii i półkolonii. Np. w ubiegłym sezonie na terenie województw wschodnich i południowo-wschodnich liczba dzieci wiejskich objętych akcją dożywiania stanowiła już około

40 proc. ogółu dożywianych tam dzieci. Rozszerzamy również akcję rozdawnictwa tranu, ciepłej odzieży, a zwłaszcza obuwia. Akcje opieki higieniczno-lekarskiej pomyślane są również pod kątem potrzeb dziecka wiejskiego. W ciągu ostatnich lat znacznie wzrosła na wsi liczba stacji opieki nad matką i dzieckiem. Jest ich już w okręgach wiejskich 168, co stanowi blisko 30 procent wszystkich stacji w Polsce. Zapoczątkowane przed kilku laty dziecińce wiejskie skupiają dziś w dwóch tys. ośrodków około 75 tys. dzieci wiejskich. Dziecińce roztaczają opiekę wychowawczo-higieniczną nad dzieckiem wiejskim, promieniując kulturę i higienę.

Na zakończenie chcę słów kilka powiedzieć o pomocy zimowej. Nie jest to dygresja, jeśli się zważy, że jedna trzecia wpływów z tego źródła idzie właśnie na pomoc dzieciom. Od wyników tej akcji w roku bieżącym w dużej mierze zależeć będą możliwości przyjscia z pomocą dziecku i młodzieży. Włączenie do akcji pomocy zimowej troskliwej opieki nad dzieckiem w okresie zimowym jest z wielką radością witane przez rodziny bezrobotnych, których ojcowie i matki są nawet gotowi wyrzec się zwiększonych korzyści da siebie, byle tylko ich dzieci miały odpowiednią opiekę. Propagując i rozwijając tę akcję, wyjdźmy do społeczeństwa z hasłem, które tak trafnie i pięknie ujął dziś w swym kazaniu ks. Metropolita Jałbrzykowski: „Szczęśliwe dziecko — to silna Polska“.

Sprawa 6-tygodniowego kursu dokształcającego z zakresu higieny publicznej dla lekarzy administracyjnych.

Państwowa Szkoła Higieny w Warszawie urządza 6-tygodniowy kurs dokształcający z zakresu higieny publicznej dla lekarzy administracji sanitarnej miast wydzielonych.

Kurs ten, zgodnie z okólnikiem Ministra Opieki Społecznej z dnia 7. X. 1937 r. w sprawie szkolenia lekarzy samorządowej służby zdrowia, przeznaczony jest dla tych lekarzy, którzy są obecnie na stanowiskach w samorządowej administracji sanitarnej, a nie posiadają ukończonego kursu higieny publicznej, wymaganego do zajmowania tego rodzaju stanowisk.

Kurs rozpocznie się 30. I. 1939 r. Zgłoszenia na kurs przyjmuje do dnia 15. I. 1939 r. Sekretariat Państwowej Szkoły Higieny w Warszawie, ul. Chocimska 24. Kurs jest bezpłatny. Wpisowe wynosi 4 zł.

Ministerstwo Opieki Społecznej pismem okólnym z dnia 10. XI. 1938 r. (Dz. Urz. Min. Op. Społ. Nr 23, poz. 310) prosi urząd wojewódzki o podanie powyższego do wiadomości zarządom miast wydzielonych i spowodowanie w drodze nadzoru delegowania na ten kurs w pierwszym rzędzie tych lekarzy, którzy zajmują stanowiska lekarzy miejskich dłużej niż 3 lata oraz nie przekroczyli 45 roku życia.

Ministerstwo Opieki Społecznej prosi jednocześnie o nadesłanie wykazu lekarzy: samorządowej służby zdrowia, którzy w granicach podanych norm, biorąc pod uwagę stan na dzień 1. XII. 1938 r., podlegaliby doszkoleniu na tego rodzaju kursach.

Podział administracyjny i tymczasowa organizacja administracji Śląska Zaolziańskiego.

W Dzienniku Ustaw Śląskich Nr. 18, poz. 35 została ogłoszona ustawa z 27. X. 1938 r. o podziale administracyjnym i tymczasowej organizacji administracji na obszarze Ziemi Odzyskanych Śląska Cieszyńskiego.

I. Ustawa ta wprowadza podział następujący:

1) powiat cieszyński zachodni łączy z dotychczasowym powiatem cieszyńskim wschodnim w jeden powiat cieszyński z siedzibą w Cieszynie;

2) powiat frysztacki z siedzibą we Frysztacie;

3) podzielone dawną granicą państwową obie części miasta Cieszyna Cieszyn Wschodni i Cieszyn Zachodni — łączy się w jedną gminę miejską.

Wykaz gmin miejskich i wiejskich zachodniej części powiatu cieszyńskiego oraz powiatu frysztackiego podaje się w załączeniu .

II. Na czele powiatu stoi starosta powiatowy, który załatwia sprawy należące do jego kompetencji przy pomocy starostwa oraz innych podległych mu na obszarze powiatu władz, urzędów i organów.

III. Dyrekcja Policji w Cieszynie Zachodnim została przeniesiona, a jej kompetencje przeszły na właściwych starostów owiatowych.

IV. 1) Do czasu wprowadzenia nowego ustroju samorządów owiatowych zostały ustanowione tymczasowe wydziały powiatowe we Frysztacie i w Cieszynie dla zachodniej części powiatu cieszyńskiego. Do tymczasowych wydziałów powiatowych należą kompetencje rozwiązanych przedstawicielstw powiatowych i wydziałów powiatowych.

2) Tymczasowe wydziały powiatowe składają się z sześciu członków, których powołuje i odwołuje wojewoda śląski w porozumieniu z Śląską Radą Wojewódzką. Przewodniczącym tymczasowego wydziału powiatowego jest starosta powiatowy, zastępcą przewodniczącego wicestarosta.

V. Starosta powiatowy powoła przy komisarzach rządowych, ustanowionych w miastach i w gminach wiejskich powiatu frysztackiego i zachodniej części powiatu cieszyńskiego, na których przeszły kompetencje rozwiązanych gminnych organów ustrojowych przedstawicielstw gminnych i rad gminnych, przedstawicielstw miejskich i rad miejskich (rady przyboczne, złożone z pięciu członków, jako organa opiniodawcze.

VI. 1) Na obszarze zachodniej części miasta Cieszyna (Cieszyna Zachodniego) burmistrzowi miasta Cieszyna służą uprawnienia i kompetencje rozwiązanych władz miejskich przedstawicielstwa miejskiego i rady miejskiej. Dla spraw dotyczących tej części miasta, wojewoda śląski w porozumieniu z Śląską Radą Wojewódzką powoła radę przyboczną, złożoną z pięciu członków.

2) Wojewoda śląski został upoważniony do wydawania rozporządzeń i zarządzeń, mających na celu stopniowe ujednoczenie administracji miejskiej w obydwu częściach miasta Cieszyna w zakresie organizacji rządów i zakładów miejskich, gospodarki, budżetu i przepisów miejscowych.

I. Wykaz gmin miejskich i wiejskich zachodniej części powiatu cieszyńskiego.

1. Będowice Dolne,	29. Mistrzowice,
2. Boconowice,	30. Mosty koło Cieszyna,
3. Bukowiec,	31. Mosty k. Jabłonkowa,
4. Bystrzyca,	32. Nawsie,
5. Cierlicko Dolne,	33. Niebory,
6. Cierlicko Górne,	34. Nydek,
7. Datynie Dolne,	35. Oldrzychowice,
8. Dobracice,	36. Piosek,
9. Domasłowice Dolne,	37. Ropica,

10. Domasławice Górne,	38. Rzeka,
11. Gnojnik,	39. Sibica,
12. Grodziszczce,	40. Stanisławice,
13. Gródek,	41. Szobiszowice,
14. Guty,	42. Szumbark,
15. Herczawa,	43. Śmiłowice,
16. Jabłonków,	44. Toszonowice Dolne,
17. Karpentna,	45. Toszonowice Górne,
18. Kocobędz,	46. Trzanowice,
19. Kojkowice,	47. Trzycież,
20. Koszarzyska,	48. Trzyniec,
21. Końska,	49. Tyra,
22. Leszna Dolna,	50. Wędrynia,
23. Leszna Górna,	51. Wielopole,
24. Ligotka Kameralna,	52. Żuków Dolny,
25. Łomna Dolna,	53. Żuków Górny,
26. Łomna Górna,	54. Żywocice,
27. Łyżbice,	— część zachodnia miasta
28. Milików,	Cieszyna (Cieszyn Zachodni)

II. Wykaz gmin miejskich i wiejskich powiatu
frysztackiego.

1. Bogumin,	17. Piotrowice,
2. Bogumin Nowy,	18. Poręba,
3. Darków,	19. Pudłów,
4. Dąbrowa,	20. Raj,
5. Dziecmorowice,	21. Rychwałd,
6. Frysztat,	22. Skrzeczkoń,
7. Karwina,	23. Stare Miasto,
8. Lutynia Niemiecka,	24. Stonawa,
9. Lutynia Polska,	25. Sucha Dolna,
10. Łazy,	26. Sucha Górna,
11. Łąki,	27. Sucha Średnia,
12. Marklowice Dolne,	28. Wierzbica,
13. Olbrachice,	29. Wierzniowice,
14. Orłowa,	30. Zabłocie,
15. Piersna,	31. Zawada.
16. Pietwałd,	

Ze Związku Gmin Województwa Śląskiego

Protokół

z posiedzenia Zarządu Związku Gmin Województwa
Śląskiego z dnia 10. XII. 1938 r.

Obecni pp.: prezydent dr Kocur, naczelnik gm. mgr Grzbiela, naczelnik gm. mgr Koraszewski, burmistrz Koj, naczelnik gm. Płonka, burmistrz Skop, burmistrz Weber, naczelnik gm. Wieczorek, naczelnik gm. Zieleźnik, burmistrz Żmij.

Posiedzenie zagał zastępca przewodniczącego p. naczelnik gminy Wieczorek, wyrażając radość z powodu powiększenia obszaru Państwa Polskiego w październiku i listopadzie br. oraz z powodu przyłączenia ziem odzyskanych do woj. śląskiego. Następnie powiadomił, że p. Przewodniczący wystosował w związku z odzyskaniem tych ziem i przyłączenia ich do woj. Śląskiego oraz do przelożeńństw wszystkich gmin ziem odzyskanych.

Przewodnictwo obejmuje przewodniczący p. prezydent dr Kocur.

1. Po dyskusji, w czasie której skreślono § 15 projektu regulaminu obrad Zarządu Związku Gmin Województwa Śląskiego, uchwalono na wniosek p. naczelnika Płonki regulamin ten bez dalszych poprawek w całości.

2. W skład Prezydium nowowybranego Zarządu zostali wybrani na okres 3 lat jednogłośnie pp.: 1. prezydent m. Katowic dr Adam Kocur — przewodniczący, 2) naczelnik gminy Tychy Wieczorek Jan — zastępca przewodniczącego, 3) burmistrz m. Cieszyna Rudolf Halfar i 4) naczelnik gminy Piekary Śląskie Płon-

ka Bartłomiej — sekretarze, 5) naczelnik gminy Orzegów Piotr Tomanek — skarbnik.

3. Wybrani na okres 3 lat zostali w skład Komisji:

a) Ustrojowej pp.: burm. Koj, nacz. mgr Koraszewski, nacz. Płonka, burm. Skop, nacz. Tomanek;

b) Finansowo - Gospodarczej pp.: burm. Antes, nacz. Grzbiela, nacz. Karkoszka, burm. Weber, przeł. Zieleźnik, burm. Żmij;

c) Opieki Społecznej pp.: nacz. Broll, nacz. mgr Koraszewski, nacz. Płonka, nacz. Przybyła Jan, nacz. Wieczorek, przeł. Zieleźnik;

d) Przedsiębiorstw Samorządowych pp.: burm. Antes, burm. Skop, nacz. Tomanek, burm. Weber, burm. Żmij;

e) Pracowników Samorządowych pp.: nacz. Grzbiela, burm. Koj, nacz. Olszowski, nacz. Płonka, nacz. Tomanek.

4. W sprawie projektu ustawy o opiece społecznej podniesiono sprawę zakresu opieki społecznej, opieki nad reemigrantami, nadzoru nad miastami niewydziałonymi, wysokości kosztów opieki zakładowej i opieki tymczasowej. Projekt odesłano do Komisji Opieki Społecznej.

Dyskusję nad projektem ustawy elektrycznej zagał Przewodniczący p. prezyd. dr Kocur, przedstawiając stan, jaki wprowadziłby jej projekt, gdyby wszedł w życie w obecnym brzmieniu. Po obszerniej dyskusji projekt odesłano do Komisji Przedsiębiorstw Samorządowych.

5. Zarząd stwierdził, że całokształt ubezpieczenia pracowników samorządowych wymaga uregulowania. W obecnej chwili należy rozwiązać życiowo spra-

wę ubezpieczenia pracowników umysłowych, by usunąć obecny stan pozaustawowy. Sprawę tę przekazano do Komisji Pracowników Samorządowych.

6. W sprawie wydawnictwa Związku Zarząd potwierdza i uchwała:

- a) tytuł wydawnictwa: „Orędownik Samorządu“, organ Związku Gmin Województwa Śląskiego;
- b) zakres: czasopismo samorządowe, omawiające sprawy samorządu terytorialnego w ogólności, a miejskich i wiejskich gmin śląskich w szczególności;
- c) termin wydawania: miesięcznik;
- d) miejsce wydawania: Katowice;
- e) adres redakcji i administracji: Katowice, ul. Pocztowa 2;
- f) imię i nazwisko redaktora: mgr Henryk Magdziej;
- g) zakład, w którym czasopismo będzie wydawane: Drukarnia Śląska, Katowice, ul. Batorego 2;
- h) wydawca (właściciel) i jego adres: Związek Gmin Województwa Śląskiego, związek zapisany w Katowicach, ul. Pocztowa 2;
- i) imiona, nazwiska i adresy osób, upoważnionych do działania w imieniu wydawnictwa: każdorazowy przewodniczący Związku Gmin Województwa Śląskiego.

Komitet Redakcyjny tworzy Zarząd Związku, z ramienia którego o kierunku i zakresie wydawnictwa decyduje komisja, w skład której wchodzi pp.: burm. Antes, nac. Grzbiela i nac. Koraszewski. „Orędownik Samorządu“ będzie utrzymywany z budżetu Związku.

7. Ustalono składkę członkowską na rok 1939/40 na zł 10 od tysiąca mieszkańców. W związku z uchwaleniem składki członkowskiej Zarząd Związku uchwalił przesyłać swoim członkom od 1. IV. 1939 r. bezpłatnie „Orędownik Samorządu“ w ilości zwiększonej, by z jego treści (artykuły, poradnik i przedruki wyroków) mogli korzystać w szerszym zakresie także pracownicy samorządowi.

W sprawie zbiórki na budowę katedry powzięto następującą rezolucję:

Zarząd Związku Gmin Województwa Śląskiego zwraca się do zarządów miejskich i wiejskich gmin, aby zgodnie z powziętą swego czasu uchwałą wszystkie gminy, położone na obszarze diecezji śląskiej uruchomiły i prowadziły w bieżącym roku propagandę na rzecz budowy katedry. Przeciętą kwota, która miała być w myśl powyższej uchwały zebrana przez zarządy poszczególnych gmin, czy to z budżetu, czy z innych źródeł, powinna wynosić około 10 groszy na jednego mieszkańca gminy.

Na tym posiedzenie zamknięto.

Memoriały

W sprawie udzielania zapomóg zimowych pracownikom samorządowym.

W dniu 1. XII. 1938 r. Zarząd Związku Gmin złożył Panu Wojewodzie Śląskiemu następujący memoriał: „Zarząd Związku Gmin Województwa Śląskiego ma zaszczyt prosić Pana Wojewodę o wyrażenie zgody na przyznawanie w roku bieżącym pracownikom samorządowym przez poszczególne gminy zapomóg zimowych.

Okres zimowy, w który wstępujemy, zaznacza się w budżecie pracownika wzmocnionym zakupem zapasów żywnościowych i opałowych. Pracownicy, posiadający ustalone pobory w czasie dna kryzysu oraz pozbawieni przez długi okres czasu możliwości awansowania i szczeblowania, znajdują się w tym okresie w bardzo trudnych warunkach materialnych, tym większych wobec wzrostu wskaźnika drożyznianego i podniesienia cen biletów miesięcznych na kolei. W tych więc warunkach jednorazowy konieczny większy wydatek wprowadza załamanie się egzystencji pracownika, a troska o byt obniża wydajność i jakość pracy, na odpowiedzialnym stanowisku administracji lokalnej.

Bieżący okres zimowy zaznaczył się w życiu pracownika samorządowego także wzmocnioną pracą na rzecz dobra powszechnego. Rozgrywające się wypadki w wrześniu i październiku br. nałożyły na pracowników samorządowych na najdalszych posterunkach odpowiedzialną i ciężką pracę, nieprzewidzianą w zwyczajnym zakresie czynności. W październiku i listopadzie pracownicy ofiarowali swe usługi w związku z przeprowadzeniem wyborów do Sejmu i Senatu R. P. W listopadzie i grudniu pracownicy pośpieszą nie tylko z materialną pomocą bezrobotnym, lecz bezinteresownie poświęcą swą pracę na rzecz akcji zimowej.

Zapomogę należało by przyznać wszystkim pracownikom tak etatowym, jak i kontraktowym, a wysokość jej mogłaby zdaniem Związku wynosić 25 do 100% poborów zależnie od sytuacji finansowej gminy oraz stopnia pracy, wykonanej nadobowiązkowo w ciągu bieżącego roku.

W ten sposób zapomoga zimowa byłaby ekwiwalentem za wykonaną pracę, a udzielenie jej realnym uznaniem pracy pracownika samorządowego w 20-lecie istnienia Państwa Polskiego“.

Poradnik Samorządowy

Obowiązek pokrycia kosztów leczenia przez krewnych.

Pytanie: W roku 1931 leczono niezamężną Ag. D. na koszt tutejszej gminy w szpitalu w Piaśnikach, przez co powstało gminie 669,30 zł kosztów. Matka pacjentki spłaciła dotychczas na pokrycie tych kosztów kwotę 435 zł. Resztę wzbrania się zapłacić twierdząc, że ma tylko 59,45 zł pensji miesięcznie. Przymusowe ściągnię-

cie nie rokuje powodzenia. Razem z chorą mieszka jej brat Ad. D., który pracuje i mógłby spłacać resztę kosztów. Urząd Gminny zapytuje, czy i na jakiej podstawie prawnej gmina może ściągnąć resztę kosztów od Ad. D.

Odpowiedź: Nie ma podstawy prawnej do ściągnięcia kosztów leczenia od brata. W myśl bowiem kodeksu cywilnego niemieckiego, obowiązującego w tej materii dotychczas na obszarze górnośląskiej części woj. śląskiego, tylko krewni w linii p r o s t e j są obowiązani dostarczać sobie opieki w zakresie wszelkich potrzeb życiowych (§§ 1603, 1610). Spokrewnione w linii prostej są osoby, z których jedna pochodzi od drugiej. Osoby zaś, które nie są spokrewnione w linii prostej,

ale pochodzą od tej samej osoby trzeciej, są spokrewnione w linii bocznej (§ 1589).

Co do kolejności obowiązku opieki przytacza się jeszcze § 1606, w myśl którego potomkowie są obowiązani do utrzymania i opieki przed krewnymi w linii wstępnej. Obowiązek potomków dania utrzymania określa się według ustawowego porządku dziedziczenia i według stosunku części spadkowych. Pomiedzy krewnymi w linii wstępnej (rodzice, dziadkowie) odpowiadają bliżsi przed dalszymi, spokrewnieni w równym stopniu — w równych częściach.

O ile krewny na zasadzie § 1603 nie ma obowiązku dania opieki, winien ją wykonać krewny, odpowiedzialny po nim.

Przegląd orzecznictwa

Pobór opłaty komunalnej łącznie z należnością cywilno-prawną nie odbiera opłacie charakteru daniny.

Uiszczanie przez lokatorów łącznie z czynszem w myśl statutów m. Cieszyna opłaty za czyszczenie miasta, wywóz śmieci i kanałowe nie stanowią części czynszu w rozumieniu art. 2 ustawy z 8 II. 1928 o Śl. Funduszu Gospodarczym, poz. 46/33 Dz. Ust. Śl. (Teza).

(Wyrok z 30. III. 1928 l. j. 5550/35).

Sporne w niniejszej sprawie opłaty lokatorów opierają się na tytułach prawnych, odrębnych od zobowiązania umownego, a mianowicie na statutach m. Cieszyna należycie zatwierdzonych. Statuty te bowiem: a) o przestrzeganiu czystości w obrębie m. Cieszyna b) o wywozie śmieci w gminie m. Cieszyn i c) o opłatach kanałowych na obwód m. Cieszyna, wydane na zasadzie ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych (z powołaniem się na art. 20 wzgl. 19 i 22 ustawy z 14. IV. 1924, poz. 47 Dz. Ust. Śl. wzgl. poz. 24/26 Dz. Ust. Śl.), przedstawiają zupełnie samoistne źródła obowiązków wzgl. praw (por. art. 32 ustawy jw.), a wprowadzając dla właścicieli nieruchomości obowiązek odnośnych opłat, jednocześnie uprawniają ich przez specjalny przepis do rozkładania tych opłat na lokatorów (§ 21 i 23 ad a), § 10 ad b), oraz § 8 ad c) i ten przepis jest wyłącznie źródłem odnośnego obowiązku lokatorów. Gdy już z powodu powyższego charakteru tytułu prawnego, na którym są one oparte, opłaty te nie odpowiadają cywilno-prawnemu pojęciu komornego, które jako takie musi być oparte na zobowiązaniu, wynikającym ze stosunku umownego (niezależnie od tego, że wysokość komornego może być ustawowo ograniczoną) i gdy niezależnie od tego opłaty te nie odpowiadają pojęciu komornego i ze swej natury, albowiem, mając specjalnie nie celu opłacenie świadczeń gminy miejskiej, nie stanowią one świadczenia wza-

jemnego lokatora na rzecz właściciela nieruchomości (jako strony w stosunku najmu lokalu), to należy stwierdzić, że z powodu braku cech komornego nie mogą być one wliczone do podstawy wymiaru opłat na rzecz Śląskiego Funduszu Gospodarczego, za którą to podstawę uznane jest w każdym razie tylko komorne (wzgl. czynsz), czy to w art. 2 ustawy z 8. II. 1928, poz. 4633 Dz. Ust. Śl. czy w §§ 2 i 11 rozporządzenia wykonawczego z 2. X. 1933, poz. 53 Dz. Ust. Śl.

Zakładanie nowych ulic, placów itp. na podstawie dawnego planu zabudowania.

Z zestawienia przepisów, objętych art. 4 i 51 prawa budowlanego wynika, że plany, sporządzone przed wejściem w życie wspomnianego prawa, zachowują swą skuteczność prawną, co do wszystkich szczegółów, poza wymienionymi w art. 4, że zatem przewidziane w planach takie ulice, place, drogi i miejsca użyteczności publicznej, o ile nie zostały do chwili wejścia w życie prawa budowlanego założone, nie mogą już być realizowane na podstawie dawnego planu zabudowy. (Teza).

(Wyrok z 7. VI. 1938 r. L. rej. 1480/36.)

Według art. 4 prawa budowlanego zakładanie przez gminę miejską ulic, dróg, placów i wszelkich terenów, przeznaczonych do użytku publicznego, tudzież zmiany tych urządzeń mogą być dokonywane tylko na podstawie planów zabudowania odnośnych osiedli, sporządzonych w trybie, przewidzianym w tymże prawie budowlanym, a mianowicie w art. 7 do 51. Ten ostatni artykuł natomiast głosi, że wszelkie zmiany w planach zabudowania, które uprawomocniły się zarówno przed, jak i po wejściu w życie prawa budowlanego, mogą być dokonywane jedynie w trybie, przewidzianym w art. 21—38.

Ponieważ z przytoczonej powyżej osnowy art. 51 wynika, że prawo budowlane z 16. II. 1928 r. pozostało nadal skuteczność prawną planów zabudowania gmin miejskich, sporządzonych na podstawie poprzednio obowiązujących przepisów i uprawomocnionych, — między przepisem tym a art. 4 zdaje się zachodzić sprzeczność. Wobec momentu, że w art. 4 powołany jest art. 51, wykluczyć należy sprzeczność, pochodzącą z niedopatrzania prawodawcy, lecz wyjść należy z założenia, że prawodawca tak oba te przepisy rozumiał, że sprzeczności między nimi nie było.

Idąc po linii tej myśli prawodawcy, wypada przyjąć, że plany, sporządzone przed wejściem w życie prawa budowlanego, zachowują swą skuteczność prawną co do wszystkich szczegółów, poza wymienionymi w art. 4, że zatem przewidziane w planach takich nowe ulice, place, drogi i miejsca użyteczności publicznej, o ile nie zostały w chwili wejścia w życie prawa budowlanego założone, nie mogą już być realizowane na podstawie dawnego planu zabudowy, lecz że co do nich winno być przeprowadzone postępowanie, unormowane w art. 7 i następnych prawa budowlanego.

Za takim rozumieniem obu rozpatrywanych przepisów przemawia także ich wykładnia logiczna. Skoro bowiem prawo budowlane ustanawia w swych przepisach cały szereg wymogów, jakim odpowiadać mają ulice, place, drogi i miejsca użyteczności publicznej, lub też pozostawia te rzeczy wydanym na jego podstawie i w jego ramach przepisom miejscowym (art. 408 p. 1), to uznać należy, że prawodawca zastrzeżenie, wypowiedziane w art. 4, uczynił w trosce o to.

Odmienne rozumienie omawianych przepisów prowadziłoby do tego, że zakładane byłyby przewidziane w dawnych planach ulice czy place, nie odpowiadające co do szerokości, rozmiarów lub usytuowania obowiązującym w tym czasie przepisom, a taka ewentualność nie mogła być przez pracodawcę zamierzona.

W związku z wyłożoną zasadą nadmienić jeszcze należy, że przez założenie nowej ulicy rozumieć należy wytyczenie tej ulicy na terenie, po przeprowadzonym ewentualnie wykupie potrzebnych gruntów, czy też ich wywłaszczeniu. Natomiast urządzenie nowej ulicy w ścisłym tego słowa znaczeniu, polegające na budowie jezdni i chodników, urządzeniu oświetlenia, jako też urządzeniu wodociągu i kanalizacji, stanowi stadium dalsze. Jeśli zatem w czasie wejścia w życie prawa budowlanego jakaś ulica w gminie miejskiej była już założona w znaczeniu jej wytyczenia, to może ona oczywiście zostać następnie urządzona w powyższym rozumieniu przy zastosowaniu odpowiednich postanowień art. 174 prawa budowlanego.

W sprawie, będącej przedmiotem obecnego sporu, odnośna ulica, przewidziana w planie zabudowy m. K. z 1909 r., założona została dopiero w 1934 r. na podsta-

wie tego planu, a zatem niezgodnie z art. 4 prawa budowlanego. Ponieważ przewidziany w art. 174 tegoż prawa obowiązek zwrotu kosztów urzędzenia ulicy dotyczyć może tylko takich ulic, które założone i urządzane zostały zgodnie z obowiązującymi przepisami, nałożenie na skarżące zakwestionowanego przez nie obowiązku nie może być w danych okolicznościach uznane za legalne.

Oddanie w dzierżawę poboru opłat komunalnych nie odbiera im charakteru daniny komunalnej.

Oddanie w dzierżawę osobie trzeciej prawa poboru opłat za ubój w rzeźni miejskiej, należnych gminie na podstawie odnośnego statutu, nie odbiera tym opłatom charakteru komunalnej daniny publicznej. (Teza).

(Wyrok z 23. III. 1938 r. I. rej. 4149/34).

Nie ma sporu między stronami, że opłaty, pobierane na rzecz miasta Ostrołęki na pokrycie kosztów urzędowego badania zwierząt rzeźnych i mięsa oraz za użytkowanie rzeźni miejskiej, ustanowione statutem miejskim z 14. III. 1931, mają charakter komunalnej daniny publicznej. Wbrew jednak wywodom skargi fakt wdzierżawienia prawa poboru tych opłat nie odbiera im tego charakteru, gdy dzierżawa opłat jest jedynie formą ściągania daniny publicznej miasta, którą obrała gmina, jako dla siebie najkorzystniejszą. W szczególności nie ma żadnej podstawy do twierdzenia, aby stosunek, który powstał przez zawarcie umowy dzierżawy prawa poboru opłat między gminą i dzierżawcą, mógł w czymkolwiek zmienić dotychczasowy publiczno-prawny stosunek osób, podlegających omawianym opłatom, do gminy, wypływający z postanowień statutu, nadal w całej pełni obowiązującego.

Gdy więc sporne opłaty mają charakter daniny publicznej, to do ich poboru mają zastosowanie przepisy o postępowaniu administracyjnym (poz. 341/28 Dz. Ust.) oraz przepisy, dotyczące egzekucji danin publicznych (poz. 342/28, 328/32 i 580/32 Dz. Ust.) W szczególności, jak to również przewiduje § 6 statutu egzekucji opłat winno było poprzedzić odpowiednie orzeczenie wymiarowe zarządu gminy, oparte na własnych ustaleniach i odpowiadające wymogom art. 75 rozp. o postępowaniu administracyjnym.

W konkretnym zaś przypadku zarząd gminy wszczął na prośbę spadkobierców kroki egzekucyjne jedynie na podstawie wyciągu z księgi uboju bydlą w rzeźni miejskiej i bez uprzedniego doręczenia płatnikowi orzeczenia wymiarowego, a władza odwoławcza taki tryb postępowania potwierdziła. To uchybienie, pozbawiające płatnika możliwości kwestionowania materialnej prawidłowości wymiaru, uznał N. T. A. za wadliwość postępowania ze szkodą dla skarżącego, wobec czego uchylił zaskarżone orzeczenie.

Czy wystawy i targi gospodarcze są widowiskiem w rozumieniu art. 19 ustawy o Funduszu Pracy.

Oplatom z art. 19 ustawy o Funduszu Pracy (poz. 163/33 Dz. Ust.) nie podlegają bilety wstępu na wystawy i targi gospodarcze w rozumieniu § 1 rozporządzenia ministerialnego z 13. IV. 1928, poz. 501 Dz. Ust. (Teza).

(Wyrok N. T. A. z 12. IV. 1938 r. I. rej. 4122/36 — Zb. Wyr. Nr 1394 S).

Spór toczy się o to, czy t. zw. „Targi Katowickie“ z r. 1935 były widowiskiem w rozumieniu art. 19 ustawy o Funduszu Pracy. Sąd a quo uznał, że były one widowiskiem, ponieważ pokazywało się na nich przedmioty, godne widzenia. Takie, wyłącznie na etymologii słowa „widowisko“ oparte, tłumaczenie tego pojęcia nie odpowiada zdaniem N. T. A. duchowi i intencjom wspomnianego przepisu. Z zestawienia bowiem w art. 19 widowisk z publicznymi zabawami, rozrywkami i zawodami sportowymi wynika, że opłatom, o których mowa w tym przepisie, podlegają tylko tego rodzaju pokazy, których wyłącznym, a przynajmniej głównym celem jest zaspokojenie ciekawości widzów względnie dostarczenie im zabawy lub rozrywki, a które w potocznej mowie nazywa się widowiskami. Należą tu przedstawienia teatralne, kinematograficzne, cyrkowe, wyścigi, panoramy itp. Takimi widowiskami nie są jednak wystawy i targi gospodarcze, które według § 1 rozporządzenia Ministra Przemysłu i Handlu oraz Ministra Rolnictwa z 13. IV. 1928 (poz. 501 Dz. Ust.) są przeglądem wytwórczości przemysłowej i rolnej i mają na celu obok propagandy handlowej głównie wykazanie w celach dydaktycznych poziomu wytwórczości i podniesienia tego poziomu, a nadto dokonywanie transakcyj. Rozporządzenie powyższe nie obowiązywało wprawdzie w czasie miarodajnym w województwie śląskim, gdyż zostało wydane celem wykonania rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 17. IX. 1927 o wystawach i targach gospodarczych (poz. 884 Dz. Ust.), które według jego art. 10 weszło w życie na obszarze tego województwa dopiero z chwilą ogłoszenia zgody na nie Sejmu Śląskiego (tj. 31. XII. 1937), niemniej jednak definicja powyższa jako odpowiadająca istocie rzeczy, może być zastosowana również do Targów Katowickich z r. 1935, skoro według niezaprzeczonego ze strony pozwanej gminy twierdzenia powoda, były one przeglądem wytwórczości krajowej.

Tego rodzaju pokazy nie są więc widowiskami w potocznym tego słowa znaczeniu, które, jak wyżej wykazano, przyjął też art. 19 ustawy o Funduszu Pracy, skoro główny ich cel nie ogranicza się do dostarczenia zwiedzającym je zabawy lub rozrywki, lecz ma przede wszystkim charakter gospodarczy, propagandowy i komercyjny.

Okoliczność zaś, że za wstęp na Targi Katowickie pobierano opłatę, nie zmienia sama przez się charakteru

tej imprezy i nie uprawnia jeszcze do przyjęcia, jak to czyni Sąd a quo, że były one widowiskiem w rozumieniu art. 19 ustawy o Funduszu Pracy.

Zwolnienie od opłat za używanie komunalnych urządzeń i zakładów dobra publicznego.

Przedsiębiorstwo „Polski Monopol Tytoniowy“ zwolnione jest na zasadzie art. 6 ustawy z 18. III. 1932 (poz. 240 Dz. Ust.) od opłat za używanie komunalnych urządzeń i zakładów dobra publicznego, pobieranych przez związki samorządowe według art. 27 ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych (poz. 884/32 Dz. Ust.) (Teza).

(Wyrok N. T. A. z 7. VI. 1938 r. I. rej. 3503/36 — Zb. Wyr. Nr 1395 S).

Pozwany uważa zakwalifikowanie spornej opłaty jako daniny publicznej w rozumieniu art. 6 ustawy z r. 1932 za błędne i wywodzi w tym względzie, że opłaty za używanie urządzeń i zakładów dobra publicznego oparte są na zasadzie „do ut des“, stanowią więc ekwiwalent za świadczenia, otrzymane przez płatnika ze strony pobierającego opłatę, że zaliczenie ich do danin publicznych w rozumieniu art. 6 omawianej ustawy byłoby nie tylko zwolnieniem od opłaty, ale równocześnie i obciążeniem gminy na rzecz zwolnionego i że nie jest do pomyślenia, by ustawodawca zwalniając od danin publicznych Monopol Tytoniowy, miał zamiar obciążać świadczeniami gminę na jego rzecz, a to tym mniej, że jest to przedsiębiorstwo zarobkowe, a nawet nieruchomości Skarbu Państwa, służące wyłącznie celom administracyjnym, nie są przez ustawę zwolnione od płacenia tego rodzaju opłat.

Na wywody te zaznaczyć należy, że artykuł 6 omawianej ustawy zwalnia przedsiębiorstwo „Polski Monopol Tytoniowy“ generalnie od wszelkich danin publicznych, a nie ma podstawy do przyjęcia, jak to czyni pozwany, by określenie danin publicznych, użyte w tym przepisie, miało być ciaśniejsze od ogólnie przyjętego pojęcia tego określenia, a w szczególności, by nie obejmowało ono danin publicznych, o charakterze odpłatnym. Poza tym należy mieć na uwadze, że zwolnienie od danin publicznych, zawarte w tym przepisie jest przywilejem na rzecz powyższego przedsiębiorstwa i już z tego powodu nie może podlegać wykładni ani ścieśniającej, ani rozszerzającej.

Zważywszy więc:

1) że daniny komunalne pobierane na zasadzie przepisów ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych (poz. 884/32 Dz. Ust.) są niewątpliwie daninami publicznymi w ogólnie przyjętym tego słowa znaczeniu;

2) że wielokrotnie cytowany art. 6 ustawy o utworzeniu państwowego przedsiębiorstwa „Polski Monopol Tytoniowy“ wyliczają taksatywnie daniny publiczne, od których przedsiębiorstwo to nie jest zwolnione, wymienia spośród danin komunalnych jedynie podatki ko-

munalne od gruntów i budynków, opłaty komunalne od przeniesienia własności nieruchomości, od zaprotostowanych weksli, plakatów i anonsów, tudzież inne podatki komunalne ustanowione na podstawie art. 20 ustawy o finansach komunalnych, należało przyjąć, że zgodnie z zamiarem ustawodawcy tylko te ostatnie daniny komunalne, mogą być pobierane od przedsiębiorstwa „Polski Monopol Tytoniowy“ przez odnośne związki samorządowe, że natomiast przedsiębiorstwo to zwolnione jest od wszelkich innych, nie wyliczonych wyraźnie w tym artykule danin komunalnych, a więc także od opłat, pobieranych przez związki samorządowe na zasadzie art. 27 ustawy o finansach komunalnych za używanie komunalnych urządzeń i zakładów dobra publicznego. Okoliczność zaś, że z tym przywilejem połączone jest pośrednio obciążenie odnośnego zwią-

ku samorządowego w formie obowiązku dozwolenia na bezpłatne używanie przez uprzywilejowane przedsiębiorstwo odnośnych komunalnych urządzeń i zakładów dobra publicznego, jest właśnie normalnym zjawiskiem przy tego rodzaju przywilejach, jak zniżki opłat kolejowych, pocztowych, zwalniania od opłat stemplowych, notarialnych, hipotecznych itp., które podobnie, jak opłaty z art. 27 ustawy o finansach komunalnych, mają charakter odpłatny.

A ponieważ kwestia celowości samego przywileju podatkowego ustanowionego w art. 6 ustawy z 18. III. 1932 r. na rzecz Polskiego Monopolu Tytoniowego i jego konsekwencji gospodarczych dla związków samorządowych nie może podlegać rozpoznaniu sądów administracyjnych, należało rewizję pozwanego oddalić, jako nieuzasadnioną.

Przegląd wydawnictw.

Nakładem Drukarni Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego w Katowicach, ul. Francuska 1. 47 (P. K. O. Nr 302.293. Cena 3,— zł i porto 50 gr) wydana została praca Dra Guidona Skalli, Radcy Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego p. t. „Rola koncesjonariusza w administracji w świetle kolizji prawa publicznego z prawem prywatnym“ z przedmową Prof. U. J. Dra J. S. Langroda.

Autor, przedstawiając czytelnikowi w sposób jasny istotę służby publicznej, omawia genezę i konstrukcję prawną koncesji w prawie porównawczym i polskim, precyzuje znaczenie i uprawnienia koncesjonariusza i koncedenta oraz stosunek prawny wdowy, dzierżawcy i zastępcy koncesjonariusza do prawa koncesyjnego. Na tle prawa o postępowaniu administracyjnym i na przykładzie wziętym z praktyki administracyjnej wykazuje różnice między „stroną“ a „osobą interesowaną“ i opisuje trudności, na jakie natrafia zażądanie koncesji przy oparciu się o prawo publiczne a przy stosowaniu prawa prywatnego, wskazując równocześnie pewien sposób rozwiązania tych kolizyj.

Z uwagi na temat pracy, który związki samorządowe z racji ich pełnienia służby publicznej interesuje, a w szczególności z uwagi na konkretnie w tej pracy wyliczone i omawiane formy koncesji w naszym ustawodawstwie, na cytowane i aktualne orzecznictwo N. T. A. oraz na cenne wskazówki, odnoszące się do „strony“ i „osoby interesowanej“, zaleca się gminom nabycie tej pracy i zapoznanie się z nią.

Sprawozdanie roczne Funduszu Pracy. Nakładem Biura Głównego Funduszu Pracy. Stron 50 + 16 tablic. Warszawa 1938 r.

Świeżo ukazało się w druku sprawozdanie Funduszu Pracy, obrazujące działalność tej instytucji w ostatnim roku budżetowym 1937/38. Akcja zwalczania bezrobocia prowadzona była w formie zatrudnienia, publicznego pośrednictwa pracy, zabezpieczenia na wypadek bezrobocia, pomocy doraźnej oraz rozmaitych akcji specjalnych, jak poradnictwo i przysposobienie zawodowe, pomoc w tworzeniu warsztatów pracy, organizacja ogrodów działkowych i t. d. Wydatki Funduszu Pracy na te cele osiągnęły poważną, chociaż jakże niewystarczającą wobec ogromu potrzeb sumę 172 milionów złotych.

Poza opisem wyników pracy w r. 1937/38 sprawozdanie zawiera analizę linii rozwojowej działalności Funduszu Pracy w ciągu pięciu lat jego istnienia a w szczególności rozpatruje i uzasadnia zmiany polityki tej instytucji, związane z ukształtowaniem sytuacji na rynku pracy i powstaniem państwowego planu inwestycji publicznych.

W dziedzinie zatrudnienia i działalności inwestycyjnej Fundusz Pracy w pierwszej fazie swej działalności wszedł na drogę robót uzasadnionych przede wszystkim względami gospodarczymi. Niepomyślny rozwój sytuacji na rynku pracy zmusił tę instytucję do przejścia w przeważającej mierze na roboty najtańsze, mające na celu doraźne zatrudnienie możliwie największej ilości bezrobotnych w miejscach ich zamieszkania. Pewne odprężenie sytuacji i rozwój publicznej działalności inwestycyjnej w związku z realizacją planu inwestycji państwowych wywarły w latach ostatnich zdecydowany wpływ na kierunek działalności F. P., który mając w odróżnieniu od resortów fachowych możliwość bardziej elastycznego manipulowania swymi kredytami inwestycyjnymi, skierował

je przede wszystkim na zaspokojenie potrzeb samorządu w co obok wyraźnych rezultatów gospodarczych pozwalało jednocześnie na stosunkowo szybkie rozładowywanie bezrobocia.

Obok działalności inwestycyjnej, jako główny zakres zainteresowania Funduszu Pracy wysuwa się zagadnienie gospodarki elementem ludzkim, t. j. organizacja rynku pracy. W tym zakresie wobec zmian, wyrażających się w spadku liczby bezrobotnych wykwalifikowanych przy niezmiennym poziomie bezrobocia niewykwalifikowanego, Fundusz Pracy rozszerzył bardzo znacznie akcję przysposobienia i poradnictwa zawodowego rozbudowując jednocześnie aparat pośrednictwa pracy w celu opanowania poza robotami publicznymi również rynku prywatnego.

Podkreślić należy również zapoczątkowaną i planowaną w coraz szerszym zakresie akcję przesiedlenia bezrobotnych ze skupisk masowego bezrobocia do ośrodków wielkich prac inwestycyjnych, gdzie występuje brak miejscowego elementu wykwalifikowanego.

Wreszcie wyraźnie zarysowaną linią rozwojową wykazuje akcja tworzenia samodzielnych warsztatów pracy, co będzie miało szczególne znaczenie dla zapoczątkowanej również akcji wiejskiej, oraz rozwijającą się nad wyraz pomyślnie akcja ogrodów działkowych.

Ścienny Kalendarz Śląski na rok 1939. Z inicjatywy Związku Propagandy Turystyki Województwa Śląskiego został ostatnio wydany piękny kalendarz ścienny na rok 1939. Jest to pierwsze tego rodzaju wydawnictwo nie tylko na Śląsku, ale w ogóle w Polsce. Kalendarz ten zawiera 12 kart miesięcznych formatu 29 × 31 cm, a zamieszczone na każdej karcie znakomite rotograwury z artystycznie wykonanych zdjęć fotograficznych pp. Kubisza, Holasa, Kalety, Poddębskiego, Łopaty, Bułhaka i Wnęka plastycznie uwydatniają bogactwo widoków i wrażeń, jakich Śląsk może dostarczyć turyście. Odtwarzają one życie wewnętrzne naszych kopalń i hut, malują w sposób doskonały piękno Beskidu Śląskiego i ciche smętek Zaolzia. Każde z tych zdjęć formatu 21 × 21 cm oprawione w ramki i zaszkłone może z powodzeniem ozdobić niejedno mieszkanie, biuro czy salę szkolną. Na marginesie zdjęć znajduje się kalendarium a pod zdjęciami zwięzłe objaśnienia i stosowne cytaty z dawnych i nowszych pisarzy śląskich.

Kalendarz ten jest u nas nie tylko pierwszą, ale naprawdę udaną próbą połączenia potrzebnego w każdym domu kalendarza ściennego z racjonalną propagandą Śląska. Nadaje się też doskonale do wysyłki zagranicę, jako miły upominek noworoczny do zagranicznych znajomych, wśród których spełni niewątpliwie z powodzeniem swe zadanie propagandowe.

Trzeba powiedzieć, że kalendarz ten sprawia prawdziwą satysfakcję miłośnikom i wielbicielom piękna naszej śląskiej ziemi, za co należy się szczerze i zasłużone uznanie p. Jackowi Wnękowi, inicjatorowi i autorowi kalendarza. Powinien on wyругować co prędzej znajdujące się w handlu bezwartościowe i nieestetyczne kalendarze ścienne. Należałoby sobie życzyć, aby wydawnictwo utrzymało tradycję i w przyszłym roku dość wcześnie obdarzyło nas równie pięknym kalendarzem na rok 1940.

Wszystkie gminy śląskie, urzędy, biura adwokackie i t. p. powinny się zaopatrzyć w ścienny kalendarz śląski, tym bardziej, że cena kalendarza 1,50 zł nie stoi

w żadnym stosunku do tego pięknego i godnego najszerszego rozpowszechnienia wydawnictwa.

Polskie prawo o postępowaniu administracyjnym (tekst, komentarz, orzecznictwo N. T. A. i Trybunału Kompetencyjnego, okólniki Ministerstwa i wskazówki bibliograficzne) — opracował mgr Jan Grzbiela. Z prezerwacją prof. dr Jerzego S. Langroda — Katowice, 1938, nakładem Drukarni Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego, stron 248 i XII.

W powyższym opracowaniu autor zebrał i umiejętnie rozsegregował ogromny już materiał orzecznictwa, okólników, wyjaśnień i artykułów, dotyczących prawa o postępowaniu administracyjnym. W dniu 1. VII. br. minęło już 10 lat od chwili wejścia w życie polskiego prawa o postępowaniu administracyjnym — okres to dostatecznie duży, aby drogą orzecznictwa i praktyki rozstrzygnąć większość wątpliwości i wypełnić szereg luk, towarzyszących, z natury rzeczy, każdej większej kodyfikacji. Dla praktyka-samorządowca, nie mającego zwykle czasu i możliwości przeszukiwania szeregu wydawnictw i roczników, gdzie znajdują się rozmaite orzeczenia i wyjaśnienia, jest rzeczą b. cenną korzystanie z gotowego opracowania tematu, z komentarza, który pod poszczególnymi artykułami prawa podaje zebrane odnośne materiały, pozwalające jeśli nie bezpośrednio sprawę wyjaśnić, to w każdym razie trafić do właściwych źródeł, gdzie należy szukać rozstrzygnięcia spornej kwestii.

Autor podaje orzecznictwo N. T. A. wybrane ze Zbiorów Urzędowych, opracowań Sikorskiego i wydawnictw: „Orzecznictwo Sądów Najwyższych w sprawach administracyjnych i podatkowych” oraz „Orzecznictwo Sądów Polskich”. Ponadto, co jest rzeczą b. pożądaną,

powołuje ważniejsze artykuły, dotyczące prawa o postępowaniu administracyjnym, zawarte w następujących pismach: „Gazeta Administracji”, „Przegląd Prawa i Administracji”, „Samorząd Miejski”, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny”, „Wileński Przegląd Prawniczy”, „Gazeta Sądowa Warszawska”, „Palestra” i „Głos Prawa”.

Dzięki przejrzystemu układowi zebranego, obszernego, materiału — nowe wydawnictwo jest cennym nabytkiem polskiego piśmiennictwa prawniczego i może w dużym stopniu ułatwić pracę praktyczną prawnikom.

Staszewski Kazimierz: **Plany i pomiary miasta Płocka oraz gruntów podmiejskich od roku 1793 do lat ostatnich**. Płock 1938 r., stron 22. Z zasiłku Funduszu Kultury Narodowej. Druk B-ci Detrychów w Płocku. Jest to broszurowe wydanie referatu wygłoszonego na posiedzeniu Towarzystwa Naukowego Płockiego w dniu 14. IV. 1937 r.

Telięta Tadeusz, radca w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych: **Przepisy o zakwaterowaniu wojska**. Biblioteka Samorządowca nr 64. Warszawa 1938 r., stron 106 + V. Nakładem Związku Zawodow. Pracowników Samorządu Terytorialnego R. P. Praca zawiera zaktualizowany tekst ustawy z dnia 15. VII. 1925 r. o zakwaterowaniu wojska w czasie pokoju oraz teksty ustaw i rozporządzeń pozostających w związku z kwatarami wojskowymi. Obok tekstów obowiązujących w tej mierze przepisów zamieścił autor teksty lub wyciągi z okólników i instrukcyj ministerialnych oraz uwagi łącznikowe lub wyjaśniające. Praca została zalecona do użytku urzędowego przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych.

Skorowidz

„Orędownika Samorządu“ z roku 1938.

ARTYKUŁY

Modernizacja rachunkowości w związkach samorządowych — Rudolf Broda	1
Przepisanie nieruchomości na gminę nowoutworzoną — Julian Dąbek	
Właściwość Najwyższego Trybunału Administracyjnego w sprawach oddłużenia związków komunalnych — St. Rudziński	
Analiza zamknięć rachunkowych — Rudolf Broda	
Orzecznictwo Trybunału Kompetencyjnego — St. Rudziński	
Pożyczka amerykańska — emha	
Świadczenia mieszkaniowe gmin na rzecz nauczycieli — St. Rudziński	
O nowe źródła kredytu dla związków samorządowych — Rudolf Broda	
Komercjalizacja rachunkowości przedsiębiorstw samorządowych — Marcin Jordan	
Obecne i nowe ulgi podatkowe dla budownictwa mieszkaniowego	
Stan i potrzeby gmin śląskich — Fryderyk Antes	
Ekzekucja danin komunalnych — Józef Hauke	
Lista wierzycieli — Rudolf Broda	
Popierania rozwoju spółdzielczości przez samorząd terytorialny	
Zagadnienia regulacji osiedli na obszarze województwa śląskiego — inż. Stanisław Piotrowski	
Jeszcze o modernizacji księgowości w związkach samorządowych — Rudolf Broda	
Ochrona przed pożarami i innymi klęskami — Piotr Tomanek	
Wydatki inwestycyjne — Rudolf Broda	
Rachunkowość Miejskich Zakładów Elektrycznych i Wodociągowych m. Chorzowa — Marcin Jordan	
Prawo o dostawach i robotach na rzecz związków komunalnych	

ZE ZWIĄZKU GMIN WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO

W związku z odzyskaniem ziem Śląska Cieszyńskiego	
Protokoły i sprawozdania:	
Protokół z posiedzenia Zarządu z dnia 3. III. 1938 r.	3
Protokół z konferencji Naczelników gmin pow. świętochłowickiego z dnia 27. I. 1938 r. i 15. III. 1938 r.	
Sprawozdanie z działalności Związku za czas od 1. IV. 1937 do 31. III. 1938 r.	5
Protokół z posiedzenia Zarządu z dnia 7. V. 1938 r.	
Protokół z Walnego Zebrania z dnia 28. V. 1938 r.	6—7
Protokół z posiedzenia Zarządu z dnia 10. XII. 1938 r.	12
Memoriały w sprawie:	
odciążenia gmin od niektórych uciążliwych zobowiązań finansowych względem Skarbu Śląskiego i Śląskich Funduszy Publicznych	1
ustawy o mieszkaniach dla nauczycieli publicznych szkół powszechnych	
interpretacji art. 60 ordynacji podatkowej	2
oprocentowania kredytów komunalnych kas oszczędności	
odciążenia gmin od wykonywania wyroków Sądów Grodzkich	3, 8—9
obniżenia oprocentowania pożyczek, zaciągniętych w K. K. O.	
nakryć kanałowych kuto-żelaznych	4

Nr	obciążenia opłatami drogowymi nowowznoszonych budowli	8—9
1	przyznawania pracownikom samorządowym zapomóg zimowych	12

Poradnik samorządowy:

2	Podwyższenie pozycji budżetu w związku z jego zatwierdzeniem	1
3	Wynagrodzenie za czynności, spełnione dla Zakładu Ubezpieczeń Społecznych	
4	Różnica między wodą gospodarczą a przemysłową	
4	Zawieszenie szczeblowania	
4	Ryczałt na dojazdy w gminach wiejskich o charakterze miejskim	2
5	Utrata mandatu radnego gminnego	2
5	Ponoszenie opłat portoryjnych przez instytucje ubezpieczeniowe	
6—7	Dopuszczalność drogi sądowej o należności gminne	3
6—7	Wysokość odsetek ustawowych od zobowiązań gmin	
8—9	Zbieranie danych ewidencyjnych dla władz skarbowych	
8—9	Brak zwolnienia od komunalnego podatku budynkowego	4
8—9	Świadczenia w naturze	
8—9	Koszty utrzymania ulicy	
8—9	Pełnomocnictwo udzielone naczelnikowi gminy	5
8—9	Wymiar zasiłków dla bezrobotnych pracowników umysłowych	
10—11	Określenie wysokości wynagrodzenia funkcjonariusza gminnego	6—7
10—11	Zaliczenie dodatku oddzielnego do podstawy wymiaru świadczeń drogowych w naturze	8—9
10—11	Ponoszenie kosztów leczenia postrzelonych przemysłowców	8—9
10—11	Wzbronienie pobytu nowosprowadzającym się	
10—11	Malowanie mieszkania dostarczonemu nauczycielowi szkoły powszechnej	
10—11	Przepisy o dostawach i robotach na rzecz związków komunalnych w województwie śląskim	10—11
10—11	Ponoszenie kosztów za dostarczony lokal dla władz legalizacji narzędzi mierniczych	
10—11	Obowiązek świadczenia w naturze w gminach wiejskich o charakterze miejskim	
10—11	Obowiązek pokrycia kosztów leczenia przez krewnych	12

Komunikaty

2	W sprawie wynagrodzenia tercjanów szkolnych	2
2	Składka członkowska na rok 1937/38	2
2	Zalecenie i zakupywanie wydawnictw o charakterze ogólnym	2
3	Pożyczka amerykańska w budżecie Województwa na rok 1938/38	3
3	Ogłoszenie o Walnym Zgromadzeniu	
10—11	Pracownicy gminy Orzęgów nie uzyskali umowy zbiorowej	10—11

Z TRYBUNY SEJMU ŚLĄSKIEGO — SPRAWY SAMORZĄDOWE W PARLAMENCIE

1	Przemówienie budżetowe Wojewody Śląskiego	1
2	Zmiana ustawy w sprawie wyborów do rad miejskich i gminnych	2
3	Sprawy samorządowe w parlamencie	3
4	Ustawa o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli	4
5	Sprawy, dotyczące samorządu w Sejmie Śląskim	5

ZAMIERZENIA USTAWODAWCZE

Ustawa elektryczna, rozporządzenie wykonawcze, projekt śląskiej ustawy elektrycznej wraz z uzasadnieniem	8—9
Projekt śląskiej ustawy o opiece społecznej	10—11

PRZEGLĄD USTAW, ROZPORZĄDZEŃ, OKÓLNI-KÓW, WYJAŚNIENI WŁADZ ITP.

w każdym numerze.

PRZEGLĄD ORZECZNICTWA

Sąd Najwyższy

Dopuszczalność drogi sądowej dla roszezeń Skarbu Państwa przeciwko gminie z umowy o utrzymanie szkoły średniej	4
Warunki ważności zobowiązania gminy	5
Odpowiedzialność urzędników komunalnych za uchybienia służbowe wobec związku komunalnego. Droga prawna	6—7

Najwyższy Trybunał Administracyjny

Obowiązek dostarczania wojskowym kwater stałych przez zarządy gmin	1
Brak obowiązku obniżenia opłaty drogowej prawomocnie wymierzonej na skutek obniżenia podatku służącego za podstawę obliczenia opłaty	3
Brak podstaw do nałożenia podatku hotelowego na właściciela w razie niezapłacenia rachunku przez gościa	
Stawki taryfy opodatkowania od spadków i darowizn, jeśli wymiar pierwotny został uskuteczony przez wejście w życie noweli	
Opłata przy zamianie nieruchomości na inną nieruchomości	4
Zwrot kosztów utrzymania osób osadzonych w domu pracy przymusowej	
Pojęcie dostarczania mieszkania z konieczności	5
Mieszkanie z konieczności ofiarowane eksmitowanemu przez właściciela	5

Środek prawny od wezwania — zagrożenia	
Zwolnienie od opodatkowania części uposażenia służbowego, przeznaczonej na koszty służbowe pracowników samorządu terytorialnego	6—7
Zmiana decyzji zaskarżonej do N. T. A.	
Pełnomocnictwo udzielone przez zarząd gminy w rozumieniu ustawy o opłatach stempłowych	
Wymogi prawa budowlanego o bezpieczeństwie pożarowym przy zezwoleniach na urządzenia zakładu przemysłowego	
Określenie pojęcia pracownika umysłowego, spełniającego czynności administracyjne i nadzorcze	
Obowiązek zabezpieczenia na wypadek bezrobocia robotników zatrudnionych choćby dorywczo przy czyszczeniu ulic	8—9
Piece jako urządzenia, związane z budynkiem	
Zakładanie nowych ulic, placów itp. na podstawie dawnego planu zabudowania	12
Pobór opłaty komunalnej łącznie z należnością	
Oddanie w dzierżawę poboru opłat komunalnych nie odbiera im charakteru daniny komunalnej	
Czy wystawy i targi gospodarcze są widowiskiem w rozumieniu art. 19 ust. o funduszu pracy	
Zwolnienie od opłat za używanie komunalnych urządzeń i zakładów dobra publicznego	

Wojewódzki Sąd Administracyjny

Podatek obrotowy jako podstawa do obliczenia specjalnej opłaty drogowej	2
Określenie miejscowej własności do poboru opłaty drogowej	5

PRZEGLĄD WYDAWNICTW

w każdym numerze.

KRONIKA	4,5,6—7
Ziemia śląska w obrazach	1
Ścienny kalendarz śląski na rok 1939	12
Ogłoszenia	

